

GAZDASÁGI LAPOK

11. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1915. Március 14.

Az 1915. évi tengerivetéshez.

Eredeti

törzskönyvezett tengerivetőmag,

koránérő lófogu tengeri, a rumai uradalom növénynevelő telepén nemesített, az I-ső országos kukoriczakiállításán 1914-ben ARANY ÉREMMEL díjaztatott.

Szállítás márczius közepétől.

Legkisebb eladási mennyiség 50 kg.

Rumai uradalmi igazgatóság.

Szerém megye.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását eredeti Fowler-féle gőzekével,

éppugy mélyrigolozást szőlőtelepítésekhez elvállal

WOLFF ERNŐ gőzszántási vállalkozó BUDAPEST-KELENFÖLD

680 kilogramm tiszta buzaszem

volt az eredmény, midőn egy 550 keresztből álló buzaszalmát, mely már egy közönséges dobkosárral el lett csépelve, szab. betétsines géppel szakértő bizottság előtt utáncépe tetünk.

Pénzt, időt és munkát takarítanak meg a STERN-féle szabad. dobkosár-betétlécczel.

Kérdézősködékre ingyen és bérmentve nyújt felvilágosítást:

BÁRDOS és BRACHFELD BUDAPEST, VI., Gyár-utca 5.

SZŐLŐOLTVÁNY-ujdonságok csemege- és borfajokban, legjobb minőségben és mégis olcsón.

1000 drb prima, gyökeres, 2 éves oltvány K 200.—
1000 drb prima, gyökeres oltvány K 180.—
1000 drb prima, sima oltvány K 90.—

Amerikai vesszők:

1000 drb prima, gyökeres Riparia Portalis K 38.—
1000 drb prima, sima Riparia Portalis K 8.—

Hazai vesszők:

1000 drb 2 éves, gyökeres K 50.—
1000 drb 1 éves, gyökeres K 40.—
1000 drb sima K 8.—

Kapható oltvány és hazai vesszőkből 54 fajban. Kérjen ingyen kimutatást.

SZÉKELY MIHÁLY
nyug. postafőtiszt, szőlőnagybirtokos, GYÖNGYÖS.

Fontos ujdonság!

Szabadalmazott csuklós láncborona acél tagokkal aszerendelyvel

Minden gazdaságban nélkülözhetetlen eszköz.

Kiválóan alkalmas zöld vetések tavaszi boronálására is.

Ismertető árjegyzéket díjmentesen küld:

KUCSES KÁROLY gépműhelye M A K Ó.

Kapható a Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár a „GAZDASÁGI LAPOK” kiadóhivatalában (Budapest, VIII. József-utca 15.) 2 korona 80 fillérért.

GŐZEKE és MOTOREKE

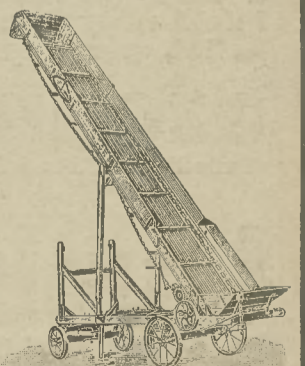
tulajdonosoknak nem kell többé külföldi ellenségeinket támogatni, mert mindentéle gyártmányu gőzeke és motoreke összes részleteit acélból, vasból, fémből, bronzból, a legjobb kivitelben készítjük miskolci gyárunkban. Elsőrendű gőzekeacélsodronyköteleket 220—240 kg. m²-kénti szak. szilárdsággal, azonnal szállíthatunk.

SZILÁGYI ÉS DISKANT MOTOR ÉS GÉPGYÁRA MISKOLCZON.

ELSŐRENDÜ

aratógépek, fűkaszalógépek, szalmakazalozók, szénagereblyék, erőhajtásu kukoriczamorzsolók, mint munkaerőt pótló gépek azonnali szállításra ajánlatnak

SZÜCS ÖDÖN mezőgazdasági és ipari gépkereskedelmi vállalata által, Budapest, VI., Nagymező-utca 66. sz.

Szőlőoltvány-eladás!!!

kaphatók

SZÉKELY J. JÓZSEF, GYÖNGYÖS (Szt.-Urbántemplom).

A legjobb minőségben és fajtisztán, dus választékban: I. oszt. gyökeres fás-, gyökeres zöld- és sima oltvány, I. oszt. fajtisztá gyökeres és sima **Ripária Portalis** vesszők, I. oszt. sima, egy- és két éves gyökerű hazai szőlővessző. Régi szőlők pótlására két éves gyökerű zöld- és fásoltványok **Arjegyék ingyen!**

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéseért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ****

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér. A legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges póstabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Gazdatiszti állást keresek gazdasági iskolai képzettséggel, 34 évi gyakorlattal, a gazdaság minden ágazatában alapos jártassággal bírok. Czukorrépa, dohány és egyéb kereskedelmi növények termelésén kívül állattenyésztés, hizlalásokban bő tapasztalatokkal rendelkezem. Magyar nyelven kívül német, tót és román nyelveket szóban bírom. Szíves megkereséseket a kiadóhivatal „Sz. A.” jellege alatt továbbíthatok.

Franco vasuti állomáson eladó:

26 métermázsas komló 4 350 korona, 50 métermázsas biborhere 4 60 korona, 85 métermázsas zabmentes bükköny 4 55 korona, 400 darab éves süldő, 1500 métermázsas tengeri, 100 métermázsas kenderkörő.

12 darab muraközi 3-4 éves kanca csikó.

BÉRURADALOM SÁRSZENTMIKLÓS.

Legkorábbi székely tengeri

vetőmag vasútra feladva q 30 korona. Zsákok és pénzküldemények **Intze Kálmánnak** Uzon, Háromszék megye címzendők.

5899. sz. 1915.
Temesvári vásárhirdetés.

Az ideai Szt. József országos vásári

folyó évi március 18-tól bezárólag március 22-éig fog megtartatni.

Mindenféle állat felhajtása az országos vásárra március hó 18-ától, csütörtökön reggeli 5 órától kezdve **meg van engedve.**

Temesvárot, 1915. február hó 15-én.

A városi főkapitányságtól:

Beé Ferencz, főkapitány.

A 32 év óta fennálló FISCHER-féle

ZSÁK- és PONYVAGYÁR

BUDAPEST, Nádor-u. 31-33. egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

Lópokróczok, valódi amerikai Manila-kévekörtök, SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK, jobb és olcsóbb a raffánál. Egyszer használt ponyvák, termény- és lisztes-zsákok is állandóan jutányosan kaphatók.

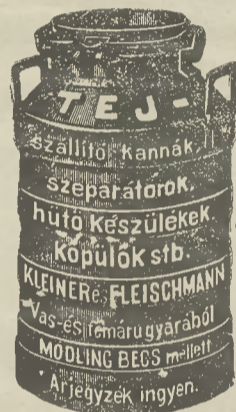
Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban: Budapest, VIII., József-utca 15. szám alatt.

Gazdasági segédtsztek. Jelentékeny bér gazdaság részére kerestetnek gazdasági iskolát végzett női segédtsztek. Ajánlatok: „Pejér János” címre (48919) Schwarz József hirdetőjébe, Andrassy-ut 7. küldendők.

Vajmester, raktárnok vagy tejkezelői állást keres, hadmentes, Kiscsaládú, keresztény férfi. Cím a kiadóhivatalnál.

Állások, pályázatok, valamennyi szakmából olvasható az „Országos Pályázati Közlönyben”. Ingyen mutatványszám. Budapest, IX. ker., Üllői-ut 55.

Név és védjegy Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁNIN”

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

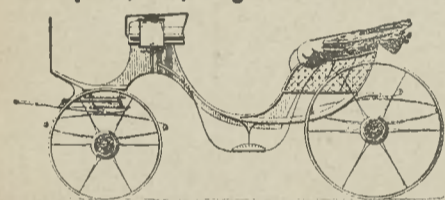
1 adag ára 2 korona mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás! Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyáranak vezetősége Nagybecskereken.

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utca 2. Soroksári-ut sarok. Alapított 1871.

Dus raktár új és használt kocsiból. Használt kocsik becsértetnek és átalakítások elfogadtatnak jutányos árak mellett. Ugyszint mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése. **Arjegyék ingyen és bérmentve.**

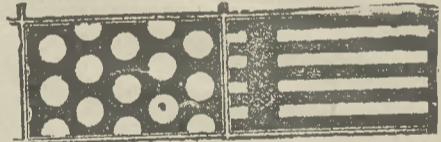
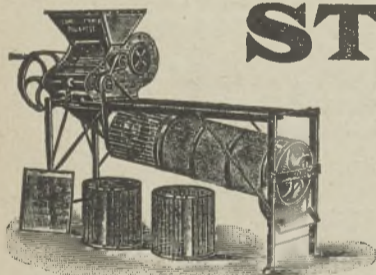
STAHEL és LENNER

trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbiró-utca 44-46. sz.

Ajánljuk **TRIEURJEINKET** és **OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TÖREKROSTÁK és mindenfajta **LEMEZROSTA** gözcseplőgépek számára.

HÜTŐTELEP és JÉGGÉP

A. Freundlich, Düsseldorf különlegességi gyárból, továbbá

EREDETI STOCK MOTOREKE

a teljesítménynek, talaj- és terepviszonyoknak megfelelő nagyságban és löerő számmal, előre-hátra menettel, gépi kiemelő szerkezettel berlini gyárunkból

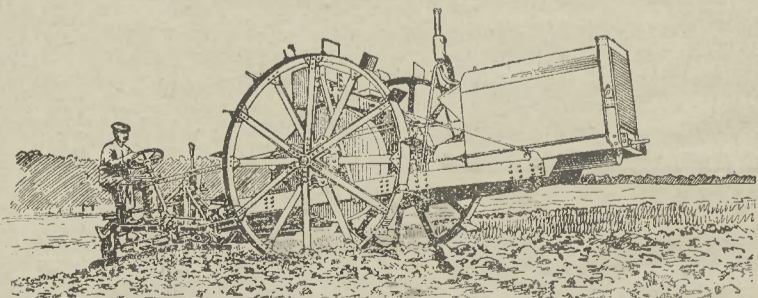
azonnal szállitható.

A vasuti szállítás a háborús állapotról sem szenved késedelmet.

Vezérképviselőt:

Munkácsi és Bánki

okleveles gépészmérnökök mérnöki irodája, **BUDAPEST, V., KLOTILD-UTCZA 4.** Sürgőnczim: „Diplings” Telefon: 76-94.

1000 gép üzemben. — 6 éves referenciák tartósságra. — Számos utánrendelés.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtatnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt czikkeket minden ntannymasi jog fentartva.

KEZIRATOKAT A SZERKESZTŐSEG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

	Lap
Szemle	101
Tárca. — Levél Californiából. — Igali Szvetozár	102
Vasuton ellesett beszélgetés. — r-n.	102
A cukorrépatermelőgazdák értekezlete	103
Konyhakerti termények, főzelék- és zöldségfélék művelésének fokozása. — Gyulai Károly	104
A mezőgazdasági üzem gyomjai, hulladékai és terményei, a melyek mint drógok értékesíthetők. — Dr. Windisch Rikárd	104
Kérdések és feleletek	105
Kérdések: Cselédkommenczió és gazdasági munkák Sch. F. — Tengeri ára. Egy bácska	
Feleletek: Osonthéjas gyümölcsfák ritkítása. Ferenczi Endre. — Luczerina a gyümölcsösben. 1. Balogh Bálint, 2. Legány Ödön	
Hirek	106

SZEMLE.

(Időjárás, gazdasági helyzet. — Gazdasági munkák s kivált az aratás biztosítása. — A burgonyás kenyér. — Gondoljanak már egyszer a gazdára is! — A hadisegély ügyében mi is felszólaltunk. — Néhány tanács a gazdák részére.)

Régi magyar szokás szerint újból szidjuk az időjárást, mert bizony újból télire változott hazánk területének nagy részén, ámbár vannak egyes kiváltságos vidékek, hol f. hó 8-án még lehetett szántani-vetni. Néha és néholsüt a nap, de nagy általánosságban inkább havazás és esőzés a jellemző tünetek az éjjeli fagyok mellett. Midőn e sorokat írjuk folyton havazik itt a fővárosban.

Akadnak egyes helységek, hol a tavaszi árpát és zabot már február hóban elvetették és egy friss gazda azzal is eldicsekedett, hogy a zabosbükkyönt is földbe tette már, de ezek csak fehérhollók s Magyarország nagy részén még igen sok vetnivaló van. Számos vidéken a vetőmaghiány is oka az elmaradt vetésnek, mert nem tudtak hamarosan beszerezni kellő mennyiségű tavaszi búzát, árpát vagy zabot. Sőt van olyan hely is, hol a tavaszi búzát lefoglalták a kormányközegek akkor, midőn a miniszter rendeletileg hangoztatta, hogy nem szabad vetetlenül maradni egy talpalatnyi földnek sem az egész országban, ugyan akkor tavaszi buza és zab, mint lefoglalt portéka van magtárakban elzárva és a földműves nem jut hozzá, nem kaphat belőle; pedig ugyan jó volna a mezei poczkok által félig-meadig tönkretett őszi búzákat kifoltozni mielőbb.

Felhívjuk a miniszter figyelmét az ily esetekre s kérjük a gazdaközönség nevében, hogy oldja fel az ilyen lefoglalásokat — a mint azok tudomására jönnek — sürgősen, távirati uton, mert különben itt is ugy elkésik a p. t. kormány, mint az árpakivitel beültásával a mult őszelejen.

Tessék csak visszaemlékezni, nem csak mi, hanem más lapok is hangoztatták, a mint megkezdődött a világháború, hogy az árpakivitel be kell szüntetni, hanem akkor is, mint — fájdalom — igen gyakran, nem hallgattak meg bennünket s augusztus és szeptemberben özönlött külföldre az árpa. Állításunk igazolására egy földbirtokos levelének töredékét közöljük alábbiakban:

»Nem furcsa-e az, hogy a kormány augusztus és szeptemberben külföldre engedte vinni az árpát, de nekünk most megparancsolja, hogy $\frac{1}{3}$ -ada árpát mérjük konvenzióba, akkor, mikor megyénkben árpa sehol sem kapható már! Én semmit sem adtam volna el a csak 135 q (300 q helyett) csekély terméséből, de nem kapván a bankból sok ezer korona betéteimből csak 200 K-át ki (a moratorium miatt) kénytelen valék, hogy folyó kiadásaimat fedezhessem, 70 q-át eladni potom 15 koronáért!

Mily veszteségem ez! Majdnem alterum tantum! De e terményt kellett eladnom, a mely csak októberig volt kelendő a rendes időben. Ha októberig el nem adta valaki, tarthatta tavaszig. A kereslet megszűnt, mihelyt a sörgyárosok ellátták magukat.«

Különben nem ez a legnagyobb bajunk, hanem az, hogy nincs cseléd, elvitték katonának, nincs napszámos, hadbavonult és a mi alja itthon maradt, vagy az, ki még nem, vagy már nem katonaköteles, az oly feltételeket szab, hogy a gazda nem képes azokat teljesíteni a tönkrementés veszélye nélkül. Aratási szerződéseket kötni nem akarnak a munkások, mert felől szeretének levágni az életet és még mindig késik az ígért hatósági beavatkozás, késik a kormányrendelet, a napibérek maximalása, az aratási szerződés kötésének kötelezővé tétele minden e munkára alkalmas egyénre nézve.

Igérték mindezt, de késik s félünk, hogy ugy elkésik ez is, mint ősszel a buzabehozatal engedélye, (csakis oly mértékben, hogy a rossz termés okozta hiány pótoltsassék) pedig ezt is kérve kértük augusztus 1-je óta s ha teljesítették volna milliók forró óhaját, most ehetnénk buzakenyeret s nem kellene kukoricza- és árpapótlékokat keverni hozzá s volna mivel hizlalni sertést, marhát stb. Mert Amerikából kaphattunk volna még akkor búzát bőven, de mire a behozatalt nagykegyesen engedélyezték, már Anglia elzárta a tengeri forgalmat, egyedül Romániából lehetett volna valamit behozni, de az ottani felesleget akkora már a szemfüles német lefoglalta.

Ily szomorú tapasztalatokon okulva újból sürgetjük fentjelzett rendeleteknek mielőbbi kiadását, mert ezekre szükség van, ha azt akarjuk,

hogy ne maradjon ugar és parlag hazánkban s a kapás növények meg is legyenek tényleg kapálva ez év folyamán és végül, ha learatni akarjuk a termett gabonákat. Aratógép kevés és mindenütt nem is alkalmazható, kell az arató.

Szép-szép, hogy kétheti szabadságot engedélyez a hadügy- és honvédelmi miniszter a vetésidőre, mint ezt hirenk között közöljük t. olvasóinkkal, de ez nem elég az üdvösségre, mert a hol nincs igásállat, ott a földmunkát elvégezni sehogy sem fog lehetni.

És még mindig szedik el a gazdától a lovakat s vásárolják az ökröket, nem csoda, ha ily kifakadásokat hallunk uton-utfélen a gazdálkodóktól:

»Ugy hallom, hogy megint kell lovat és ökröt adnunk. Szent Isten, ha ez így megy, miképpen gazdálkodhatunk!? Miért nem fordul a hadvezetőség állatokért a semleges országokhoz?«

Persze ez sem lehet, mert a semleges nem hajlandó segíyezni sem az egyik, sem a másik hadakozó felet.

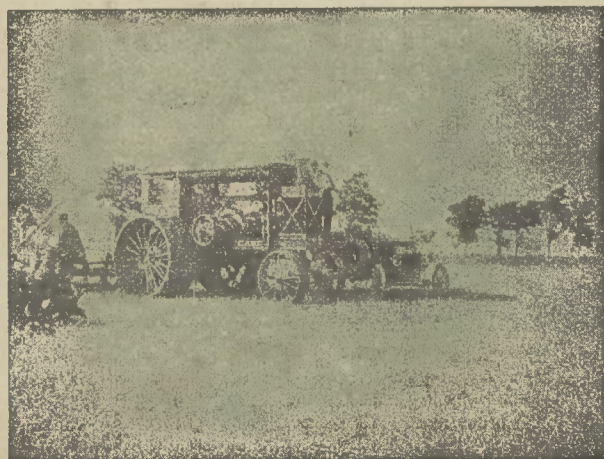
Az aratásban majd talán valami hasznát fogjuk vehetni a hadifoglyoknak is, kiket ujabban 30-as csoportokban is engedélyeznek a gazdák, csak az a kérdés, vajjon a már most télvíz idején a foglytáborokban uralkodó mindenféle járványos betegségek nem vetnek-e véget a foglyok aratásbamenésének?

Burgonyánk van elég, ehetnénk jó burgonyás kenyeret, de tiltva van, mert kukoriczaliszttal kell keverni a buza- vagy rozslisztet s ehhez már burgonyát tenni nem lehet. Sok a panasz e fölött, de nincs segítség, ha még oly nehezünkre esik is, bele kell nyugodni a változhatatlanba.

A panaszokból ki nem fogyunk. Ime Szobonya Bertalan Horgos-Királyhalomról következő — nagyon is megszívlelendő — levelet irt a szerkesztőségünknek:

Ha a rendkívüli viszonyok rendkívüli kötelezettségeket rónak a gazdára s a helyzetünk sokszor kétségbeejtő, elviszik lovainkat, cselédünket: akkor indokolt volna, ha azok, a kik itthon rekedtek és a kik a háborus helyzet folytán soha nem remélt jó létnek örvendenek — szintén hozzájárulnának a létfenntartás terhehez; — értem ez alatt a cselédeket, aratókat, s azokat, a kik már nem hadkötelesek, vagy még nem hadkötelesek.

A cseléd és arató egyáltalán a munkásosztály a hadiállapotnak csak jó oldalát ismeri, terményeinek értéke megháromszorozódott, munkája ma már megtízszerezett, a gazda rettentő zavarban küzd az étellel s a felsőbbbesség kenetteljes hangon beszél a munkásosztállyal s mi kényte-

CASE GOZ- ÉS BENZIN-SZÁNTÓGÉPEK

GAZDASÁGOS és MEGBIZHATÓ

üzemükkel mindenütt kitűntek. A jelenlegi munkás- és iga-hiány közepette rendkívüli szolgálatot tesznek a gazdának. Azonnal szállíthatók a régi normális árban

BŐVEBBET: HAHN ARTHUR és TARSAI, BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 52/B.

lenek vagyunk soha nem hallott bért fizetni az immel ámmal dolgozó munkásoknak, — segítségére azonban nem számíthatunk, ha csak Tisza István gróf vaskeze, itt is segélyünkre nem siet.

Tessék távirati rendelettel kimondani, hogy a cseléd lejárófelben levő szolgálata hivatalosan egy évre meghosszabbíthatik, az arató köteles ott aratni, a hol tavaly aratott, a bér és részemelésről pedig szónak lenni nem szabad. — Akár ütközik ez a magánjogba, akár nem — annyival járuljon a munkásosztály is a hazai termeléshez. Somogy megyében ez lehetséges, miért nem volna lehetséges ez az egész országban?!

A hadisegély revidálásáról csak papíron esik szó, tényleg eddig minden a régiben van, holott éppen ma szereztem igazán lélekemelő tapasztalatot az innen Szegedre a hetipiaczra utazó munkás, asszony, leány és menyecskék körében, midőn a jegyváltás végett közibük vezérelt a bal-szerencse.

Már olyan parfüm illatos levegőt régen nem szívtam. A szegény éhező hátramaradott asszony-nép közt a puderos ábrázat általános s azt hiszem »Ideal« parfümöt használnak, mert attól büzlött az állomási várószoba. Tehát, a hol puderra, parfümre telik a »szegény« kizsákmányolt népnél, nem látják be még ma sem illetékes helyen, hogy ott nyomorról szó nem lehet.

Talán egyszer a gazdára is gondolhatnának illetékes helyen.!

*

(Zárjelközött megemlítjük, hogy György Endre szerint a »Gazdaszövetség« volt az egyedüli lap, mely szót mert emelni a hadisegéllyel történő visszaélések ellen; pedig ha a kegyelmes ur a mi lapjainkat olvasta volna ott a szemlékben és Szobonya Bertalan külön cikkében is elég felszólamlást talált volna e tárgyról. Nem feltűnési vizsketeg készített ezen megjegyzés tételére, ilyesmitől mi mindig távol állottunk, csak az igazságot, való tényt akarjuk leszegezni.)

*

A panaszkodásokból elég volt ennyi egy szuszra. És hogy ne vádoljanak azzal, miszerint csakis jajgatni tudunk, szemléket néhány tanácscsal zárjuk, melyek nagy részét ugyan elmondottuk már az őszi vetés évadján, de látva

egyik beküldött kérdésből, hogy feledésbe mentek szavaink, ezennel megismételjük azokat.

Kinek nincs elég igáslova, vásárolni pedig nem tud, az végezze a talajmunkát ökrökkel, mert vetőgépet tulokkal is lehet ám huzatni. Ha nincs ló, számár is jó, ennek alapján ha nincs ökör, jó a tehén is, csak meg ne erőltessük, hogy el ne vetéljen, fél napi munka mellett még elég jól fog tejelni. A tinókat korábban kell most járomba fogni, mert a szükség törvényt bont. Azt is láttam Karlsbad környékén, hogy egy ökör mellé lovat fogtak, ha lehet a csehek-nél, lehet így nálunk is szántani. A hágo bikákat és fedező méneket is okvetlenül be kell most fogni, hogy a hiányzó igásereő némileg pótoltas-sék. A kisebb, vagy jobban megszorult, avagy aránylag igen is kevés barommal rendelkező gazdák pedig álljanak többen össze, fogjanak össze, hogy idejében bemunkálják földjeiket. Ha nem megy kölcsönbe a dolog, akkor mérsékelt tisztességes bérért kell a gazdatársakon segíteni, ez erkölcsi és hazafias kötelessége minden állattulajdonosnak.

Kinek nincs elegendő cselédje, munkása, az, ha nagyobb gazda, forduljon a minisztériumhoz a munkásközvetítő osztályba, vagy kirendeltségekhez, vagy kérjen hadifoglyokat, már szükség esetén 30-at is adnak ki. Közép és kisbirtokos pedig forduljon a főszolgabírói hivatalba, mert ha az ottani jó urak a helyzet magaslatára emelkedtek, ha úgy jártak el, mint Somogy egyik főbírája, ki járásában már minden aratási szerződést megkötött, akkor bizonyosan fog kapni munkásokat vagy aratót. Most válik majd el, hol van jó közigazgatás. De mindezek dacára, a ki csak teheti, vegyen aratógépet, ugyan most már csak marokrakót kap, de az nem baj, sőt sokszor jobb, e mellett a munkás nép is szépen keres, dült gabonát jobban levágja, mint a kéveköttő, nem kell hozzá drága zsineg, esetleg takarmánykaszálásokra is használható és jövőre is jó lesz mumusnak, ha az aratók új követelés-sel állnak elő. Ha hőütéstől kell félni az aratók mellett is kitűnő szolgálatot tesz ily gép, mert egy-kettőre le lehet vágni a gabonát, mielőtt a szem megszorul.

TÁRCZA.

Levél Californiából.

(A japánok Californiában.)

Írta: *Igali Szvetozár.*

I.

Oakland Cal., 1915 január 21.

Szó volt multkor a californiai bask népről, hát ezalkalommal szóljon az ének az itteni japánokról, kikről oly sok pro és contrát mesélt oly író-deák, ki világlátásban japánt talán nem is látott. Itt látom e népet közvetlen közelemben. A 32-ik utczai japán susztert avval zaklatom, nem-e megy haza s nem-e vállal az európai háboruban tábornoki állást? Felelete stereotip, s jóakaratu mosollyal ezt szokta válaszolni: Inkább maradok Oaklandban kétségbeesett formájú czipellők doktorának, minthogy halott generálissá avanszirozzak. A multkoriban egy le-tört s egész idáig hányt-vetett óhazai magyar dzsenbug látogatott meg s kétségbeejtően san-yaru helyzetét vázolta előttem. Dehogy szülte volna őt szerető mamája, ha csak távoli sejt-teme is lett volna róla, hogy a kincses Californiában mily nyomoruságos inségben lesz valaha része. Kért, szerezzek neki bármily, kézzel végezhető foglalkozást, mert se a nyelvet nem érti, se iparosságot nem tanult. Ajánlólevelet adtam neki egy elsőrendű restaurantoshoz s azt mondtam neki, ha a mosogatódéza elé állítják,

szeretetteljes mosollyal gyürje fel ingét s lásson a lubiczkoláshoz, ne szégyenlje a munkát, ha ordináré is, mert illik eszébe jutni, hogy a nagy Garibaldi, miután Oudinot tábornok kiporolta uniformisát, New-Yorkban gyertyagyárban mártogatta a fagygyugyertyákat s erősebben prűszkölt a kábító bűzben, mint később Marsala puskaporos csatamezején. Emberem családót-tan jött vissza. Nem acceptálták a fiatal, 30 éves

13-ik ábra. A 32-ik utczai japán susztert avval zaklatom. . . .

embert, mint tányérmosót. Pár nap mulva az indignáció bizonyos nemével kértem a »manager«-t, hogy esett meg, hogy védenczemnek »job«-ot (állást) nem szoritottak, látom 2—3 seprő, törülgető japán ficzkót tartanak éven át.

Vasuton ellesett beszélgetés.

Egy II. oszt. gyorsvonati fülkében ül a többek között egy kereskedő és egy nagy ipartelep megbizottja, kik élénk beszélgetésben voltak, de a szót legtöbbször az utóbbi vitte. Zebegény körül robog a vaskocsi, kinéznek a Dunára az utitársak, sima, üres a nagy víz, csendes az idő.

Megbizott: Látja, kérem, nálunk nincs vízi-forgalom, nincs hajó a Dunán. Ha Németországban volna ez a hatalmas folyam ily méretekben, mily óriási hajóforgalom fejlődött volna ki rajta, nálunk pedig alig mozog hullámain néha 1—2 kis hajó.

Kereskedő: Éppen ott megy egy kis vontató-gőzös.

Megbizott: Mi ez a parányi alkotmány ahhoz az igazán bámulatraméltó nagy forgalomhoz képest, mely a Németbirodalom minden hajózható folyamán és folyóján lebonyolítatik. Ott az Elba, Rajna, Duna stb. csak úgy hemzsegnek a hajóktól. Mig minálunk a Dunán is alig látni egypár bárkát, talpat, gőzhajót vagy motorcsónakot, addig ott százával közlekednek le és fel. Lám mily jól le lehetne a szünetelő áruforgalmat, mely oly sok helyen már teljesen megakadt a hadiszállítványok miatt, a vizeken lebonyolítani — hol közel vannak a partmenti községek vagy jó utak vezetnek a partokhoz. De nálunk nincs hajó, nincs vállalkozó szellem, nincs élet. A pénz a bankokban hever, a helyett, hogy forogna, fel lenne használva. A budapesti nagy bankok most is panaszkodnak, hogy előzőnlik őket a betétek, nem tudnak velök mit csinálni. Bezzeg másként volna, ha a német kereskedelmi és vállalkozási szellem meghiélné a mi pénzembereinket is!

Kereskedő: No, majd békekötés után fel-élénkül nálunk is minden, bátrabb lesz a tőke, mely ma félenkségben en elbujik.

Megbizott: Alig hiszem; megettem a kenyérem javát, sokfelé utaztam, sokat láttam, tapasztaltam és igen sok mindenféle kaliberű emberrel volt dolgom. Azért mondtam, hogy alig bízom abban, miszerint a mi embereink az ipart, a kereskedelmet valami nagymértékben fellendíték, ha egy-két nagy vállalkozó alkot is majd valamit, mi az az egy csepp a tenger sima tük-

»A japán szolgákat nem skartolhatjuk, a fehér elem kedvéért«, válaszolta ő. Ha nem vagyunk velök melegegedve, zárt levelet nyomunk a mar-kukba, mely a japán helyszerzőhöz van czi-mezve. Egy órán belül más japán cselédünk van. A változtatás egy centünkbe se kerül s minden változás alkalmával csak jobb ember-anyagot kapunk. Próbálkoztunk fehér cselédség alkalmazásával. Ezer baj volt vele. Ügyetlenek voltak. Az alárendelt munkát, surlást, söprést, edénymosást immel-ámmal végezték s a mint alkalom kínálkozott, itt hagytak, mint Szent Pál az oláhokat.

A \$ 9 (45 K.) hetibérért japánunk jókedvűen, megbízhatóan végzi dolgát s a szocializmus szülte elégtelenségnek nyoma sem észlelhető nála. Nézze, ez a zömök ficzkó, mutatott egy cze-ment-pádlót suroló »bar«-uniformisos japánra. Nap-pal a berkeley egyetem hallgatója, d. u. 6-kor naponta pontosan beállit s éjfélig itt végzi napi teendőjét heti \$ 7 (mintegy 35-13 K.) bérért. Félóra után a helyiség egyik mezzaninjában lát-tam söprűjére támaszkodva, egy villamoslámpa világánál könyvet olvasott. Kíváncsi voltam rá, miféle szellemi táplálékkal foglalkozik lopva? Herbert Spencer »Principles of sociology« egy népies olcsó kiadását tanulmányozta s majd a föld alá sülyedt szégyenkezésében, hogy lopva végzett tanulmányán rajta csipette magát.

Ilyen kaptafás az a japánelem, mely város-helyen lakik.

Megfigyeltem őket tanyahelyen is s nem ha-bozok egy percznyire sem azon véleményemnek

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbizottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utcza 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. **Rövidmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.**

rében Mást látok én a jövőben. Azt, hogy a németek, a kik közül most rengeteg sokan, mint katonák, végig utazzák hazánkat, keresztül-kasul vasutazznak Magyarországon és nyitott szemmel nézve, látnak is, fülüket sem dugják be, de szájukat is kitérik és mindent kérdeznek, mindenről tudakozódnak, minden iránt érdeklődnek. A legkisebb felvilágosítást is feljegyzik maguknak. Hány önkéntelen önkéntes, tartalékos tiszt vagy népfelkelő altiszt van ezek között az intelligens férfiak között, ki a polgári életben talán iparos, gyáros, vállalkozó, kereskedő vagy ügynök, avagy vagonos bankár, pénzember stb. És ezek közül majd hányan fognak háboru után itt letelepedni? Vajjon új hajótársaságok s egyéb szállítási vállalatok nem fognak-e német pénzen alakulni és a busás nyereséget szépen kiviszik hazájukba, pedig az jóval többet fog ám kitenni, mint az az 1—2 milliócska, a mit a bolgár kertészek visznek ki hazánkból. Ilyen élhetetlen a magyar, még ezek a mi népünknel alacsonyabb műveltségi fokon álló balkániak is meggazdagszanak a mi földművelőink rovására.

Kereskedő: De kérem, már nekünk is van számottevő iparunk, p. o. nézze a gőzmalmokat, jobban mondva lisztgyárakat, szeszfőzdeket, szőnyeggyárakat, cementgyárakat és téglagyárakat stb.

Megbizott: Ugyan kérem, nem is lehet iparról beszélni ott, hol majdnem minden termény nyersen vándorol külföldre és jön aztán drága pénzen be hozzánk. Látja, itt az egész hosszú vonalon van egy cementpalagvár, az is bukófélben és néhány téglagyár. Hanem megy ki gabonánk s Pozsony-, Nyitra-, Trencsénmegye nem egy községében esznek Csehországban örölt magyar gabonából készült kenyeret. A nyers bőrok kiszállítatnak, még ki se cserzik őket nálunk, tímárság nincs is országunkban, hanem aztán, mint értékes bőrdöngök, szijak, nyergek, táskák, pénztárcák stb. visszatérnek zsebünk nagy kárára. Nem vagyok prófeta, de annyit látok már a jövőbe, hogy 10 esztendő múlva hazánk e vidéken számos gyár kéménye fog füstölni s gabona helyett talán nem is liszt, hanem teasütemény, tarhonya, makaróni, ludgegetészta stb. fog kivetni. A bőrárak itt készülnek majd. A selyemhernyó adta finom szárlakból itt fogják szőni a drága nőiruhák kelméjét. És így tovább.

kifejezést adni, hogy California jelen fejlődésének egyik faktora a sokat szidott japánelem. Már sokat mondtam s irtam, hogy a yankee spekuláló örmény—görög- s zsidó-mixtura, a mely a mezőgazdasággal járó sok rizikót, legtöbb tenyérkérgesítő fáradságot »to much trouble« jelszóval szokta szívesen kerülni s a mennyire csak tehette, Columbus Kristóf felfedezési akusza óta, szorgos iparkodással valami más nációbéli nyakába sózta a mezei robotolást.

A chinai finom médiumnak bizonyult erre nézve. Huzta az az igát észnélkül, a megvert kutya meghunyászkodásával. Dehát a mezőgazdasági termékek piaca még csak 20 év előtt is fejletlen szervezet volt s csakis helyi érdeket istápolott. Az állam határain túl nem lehetett szállítani; a közlekedési vállalatok, minők a vasutak s hajózás bizonytalan szolgálatai folytán. Az árak ennél fogva alacsonyok voltak. A chinai munkásnak alig volt 5—6 dollár heti keresete, ezt is sirva fizette a farmer, ki maga is nincstelenedett. A federalis törvény 126-ik paragrafusa értelmében 1882-ben a chinaiak polgárosítása s beözönlése tiltott. Ez persze munkáshiányt vont maga után, mely az 1890—1895-ik évi japán beözönlés révén mérsékelte. Az amerikai farmernép szeretettel fogadta az új jövevényeket, mert munkaképes s megbízhatók-

Kereskedő: Hanem azt még sem tagadhatja, hogy a mezőgazdasági kultúra elég magas fokon áll nálunk?

Megbizott: Csak ezt ne mondja kérem, mert szégyenletemben a föld alá szeretnék sülyedni s mindig pirulnom kell, ha egy-két német katonával találkozom, kiknek arczáról leri, hogy gazdák a polgári életben. Mindig azt hiszem, ők is meglátják vonásaimon, miszerint pusztán születtem, apám földműves volt. Anyám most is gazdálkodik az Alföldön néhány holdacska s a mult nyáron örömmel dicsekedett, hogy kisholdon 4.5 q buzája termett. Nem tudtam, sirjak-e vagy nevessek, mikor a németországiaknak 9 q szemtermése volt, tehát mégegyszer annyi. Anyám lehangolt kedélyemet azzal akarta felvillanyozni, hogy elmondta: a szomszédnak csak 1.5 q, a sógornak 1.8 q, a komának 1.7 q, a bácsinak meg éppen csak 1.4 q termett, de ezek már 6-szor vetnek ugyanazon földbe búzát. Persze, erre még jobban elkeseredtem s kifakadtam a hazai rossz gazdálkodás ellen. Ugyan, hát mondja csak kedves X ur, mit ér az, ha itt az osztrák határ mentén levő 6—7 vármegye, meg néhány alföldi nagy uradalom jól gazdálkodik, a többi pedig kritikán alul? A mi parasztunk csak ott miveli jól földjeit, hol jó példát lát. Könyvre, újságra, füzetekre és előadásokra semmit sem ad, nem hisz az apjának sem, csak azt utánozza, a mit önszemével látott.

Mintagazdaságok kellenek ide, jó uram, de nem homeopátiás adagokban — 58 drb 63 vármegyének, hanem minden faluba legalább is egy, akkor majd fog haladni az agrikulturna. Ez pedig hamarosan be fog következni, jönnek a németek, mert már úgy is igen sokan vannak hazájukban és évente egy millióval szaporodván, úgy sem igen férnek már meg; Afrikába sem akar mindegyik menni és inkább közelebbi gyarmaton — Magyarországon — fog megtelepedni. Vesz vagy bérel földet és a mintagazdaságok egy csapásra meg lesznek. A ki magyarjaink közül ezeket utánozza, az boldogul, a ki nem, az elbukik, vagy kivándorol a Balkánra, hol még ő is mintaszamba megy. A gazdasági iparágak is majd nagyobb lendületet vesznek. Cukor- és szeszgyár ugyan van elég, de már sör-, keményítő-, kender- és lenfonál- és szövőgyár. gyapjufonó- és posztógyár azonban na-

nak bizonyultak s misem természetesebb, mint-hogy egyik a másik után adta nekik bérbe földjeit, mely neki hasznot nem hozott, de adózni kellett róla. A japánok avval kezdték, hogy a műveletlen területet beültették számóczával — magok végezték az összes munkát s a földbirtokosnak hol 1/3-ot, hol 1/4-et adtak az össztermésből s csakhamar bebizonyították, hogy a számóczatermelésből haszon is van, ha a munkát nem sajnálják s eddiginél jobb methodust követnek. Az ő eljárásuk az volt, hogy az indákat levágták s vagy bujtották vagy egymás mellé elültették s így kompakt, sűrű töves ágyakat alkottak s nem utánozták az eddigi amerikai eljárást, mely abból állott, hogy a fölös indákat eltávolították s csak ritkatöves sorokat műveltek, melyek persze alig adták a japán módszer egynegyed termését. Az uj módú ültetéssel garadatszám dőlt a sok számócza s csakhamar amerikai kereskedelmi kompániák szállították a japánok e termékét a keleti államokba meg Canadába, mely piacokon azelőtt hírét sem hallották azelőtt a californiai számóczának, melyekért igen tisztességes árakat is fizettek.

S a miből a kaukázusi ember fekete kenyerére sem telet, az a japán munkája mellett úgy a munkásnak, mint a föld birtokosának vaját s fehér cipőjét biztosította. A számóczatermelés

gyon elkelne, hogy birkáink gyapját is itt dolgoznák fel.

A mezőgazdasági gépek gyártása is még csecsemőkorát éli, pedig a hazai gazdaság emelőin már megerősödhetett volna annyira, hogy saját lábán tudjon állani s járni. De mikor képtelenek vagyunk gazdáinknak szükséges mennyiségű ekét, boronát, tárcsás porhanyitót, talajfésűt, valamint vetőgépet, cséplőkészletet, de különösen aratógépet előteremteni és gőz- és motorekéket majdnem kizárólag külföldről kell beszerezni, akkor ne is beszéljünk gépgyár- iparunkról. Pedig évről-évre nagyobb lesz ezen gépekben a kereslet, mert ezt a mezőgazdasági haladás és a munkáshiány idézi elő feltartóztatlanul.

Lencsét, borsót, babot és sok mást, p. o. gyümölcsöt is, minek hozatunk messze idegenből, mikor itt is megterem? De nincs nálunk tőke s ha volna, nincs mersz, nem vállalkozik senki, hanem ráül az aranyaira, mint a tyúk a tojásaira és azt hiszi, hogy majd azokból is ki fog kelni valami.

Majd élénk élet lesz erre mifelénk is pár év múlva, majd ha az álomosság ki fog törlni a mi szemünkből is, ha közibénk ékelődik a józan számító, előrelátó és folyton munkálkodó német és adja Isten, hogy mindet jó magyarrá tegye majd a mi drága hazánk áldott földje!

—r—n.

A cukorrépatermelő gazdák értekezlete.

A nyugat és északnyugat magyarországi cukorrépatermelők folyó hó 7-én Pozsonyban értekezletre gyűltek össze, hogy megbeszéljék, milyen állást foglaljanak el az idejű abnormális évben. Az értekezletre a gazdák igen nagyszámban jelentek meg. Az értekezlet elnökké Hindler Károly uradalmi jószágigazgatót választotta. Az értekezlet megnyitása után Ardó Géza pozsony megyei nagybérlő ismertette az értekezlet célját és elfogadásra ajánlott két határozati javaslatot, melyek szerint azok a gazdák, a kik répát termelni a mai viszonyok között nem tudnak, kijelentik, hogy répát termelni egyáltalában semmi körülmények között nem fognak. Azok pedig, a kik kisebb területen termelni esetleg tudnak, kijelentik, hogy a szerződéses terület legfeljebb 30%-át fogják termelni. E javas-

persze csak úgy jövedelmezett, hogy a japán bérlő csakis a tavaszi kapálásra, meg a szüretre bérelt napszámot, az év többi munkáját ő maga végezte mind. A szőlőtermeléssel kevesebb munka jár érrefelé, hát az amerikai farmer inkább is ezt karolta föl.

De hát nehéz a szőlő termését várni s ezt könnyítendő, az amerikai műveletlen földjét 5—7 esztendőre japánok adta bérbe, kapott érte \$ 5—20 (25—100 K-át) per aker (aker = 4046 □-méter, majdnem egy kat. hold.)

A jámbor japán aztán számóczás ágyai mentén gyökeres szőlővesszőket ültetett el. Mire a számóczaindák kivénhedtek — kész, termő szőlő állott a pár év előtti sivár földön, mely az amerikai gazdának lett a tulajdona, értékben azonban tizszeresen növekedett, a nélkül, hogy a birtokos egy centet költött volna az investálásra. Kár, hogy ezidőszent már meg a japánra is rájárt a törvényhozás rudja, mert a bérlet tartama csakis három éves lehet, így a számóczatermelés módja kombinálva szőlőültetéssel — kutbaesett. Lesz-e kedve valami más nációs népnek a japán művelési módot folytatni s így vitalitást lehelni a sivár pusztaságba, az a jövő kérdése.

(Folytatjuk.)

ARLAP ES ARAJANLAT INGYEN ES BÉRMENTVE.

BENZOLÜZEMŰ MAGÁNJÁRÓ

EREDETI NÉMET GYÁRTMÁNY

szántáshoz, csépléshez, aratógépek vontatásához
és minden más gazdasági üzemhez

a legolcsóbb és legmegbízhatóbb üzemelő.

Árjegyzékkel, felvilágosítással szívesen szolgál

DÉNES B. BETÉTI TÁRSASÁG

BUDAPEST, VI. kerület, Vilmos császár-ut 61 g.

latok fölött beható vita indult meg. Az összes felszólalók konstatálták, hogy a cukorgyárak a legmerevebb álláspontra helyezkedtek és a legridegebben elzárkóznak a termelők méltányos igényeinek figyelembevételére. Megállapították, hogy a cukorgyárak nem hajlandók a háborút vis-majornak tekinteni, ennek következtében követelik a teljes szerződéses terület termelését. Ellenben vis-majornak tekintik az esetleges waggonhiányt és ebből kifolyólag már most azon álláspontot foglalják el, hogy a termelt cukorrépának *átvételét* nem biztosíthatják. Kuffler Herman, Popper Emil és Glaser Lajos felszólalásai után az értekezlet Berkovits Géza azon indítványát vette vita alá, melyszerint a termelők ne a termelés megtagadását határozzák el, hanem kérjék meg a kormányt, hogy a répa-szerződések érvényét a folyó évre helyezze hatályon kívül. E javaslatához többen szóltak hozzá, mire Horváth Károly az Országos Bérldszövetség titkára azon közvetítő indítványt tette, hogy az értekezlet menessen egy küldöttséget az OMGE közbenjöttével a földmivvelésügyi miniszterhez és kérje meg őt, hogy e kérdést rendeltileg szabályozva, védje meg a gazdák érdekeit. A nemtermelésre vonatkozó elhatározást pedig csak akkor léptessék érvénybe, ha a földmivvelésügyi kormány a termelő gazdák érdekeinek megfelelő megvédése elől elzárkóznék. Indítványozta továbbá, hogy ezen küldöttség kérje fel a földmivvelésügyi minisztert arra is, hogy az OMGE a Magyar Földbérldk Országos Szövetsége és a nagy répatermelő megyék gazdasági egyesületeinek és termelőinek kiküldötteiből egy szűkebbkörű anquettet hívjon össze s ennek határozata képezze alapját egy, ezen kérdés szabályozására szolgáló kormányrendeletnek. Az indítványt egyhangulag elfogadták és választottak egy 12 tagú küldöttséget, mely a közel napokban fogja az értekezlet határozatát a földmivvelésügyi kormány elé az OMGE révén terjeszteni. A küldöttség tagjai megválasztottak: Hindler Károly urad. jószágigazg., Glaser Lajos, Frankl Ede, Popper Emil, Kuffler Herman, Schlezák József nagytermelő, dr. Hecht Ármin, Horváth Károly az Országos Bérldszövetség titkára, Horváth Jenő a Pozsonymegyei Gazdasági Egyesület titkára, Schlézinger Gyula a Trencsénmegyei Gazdasági Egyesület igazgatója, Sándorházy Lajos Nyitra megyei Gazdasági Egyesület titkára és Berkovits Géza az appony-kovarci mezőgazdasági r.-t. alelnöke. Ezek után az értekezlet véget ért, de a megjelent gazdák nagy száma még sokáig maradt együtt s elkeseredett hangon tárgyalta azon megdöbbentően rideg eljárást, melyet a cukorgyárosok a gazdákkal szemben tanúsítanak. Kétségtelen ugyanis, hogy ma nem annyira cukorra, mint inkább kenyérré van az országnak szüksége s kétségtelen az is, hogy a mai nehéz viszonyokban, a midőn sem kézi, sem igás munkaerő nem áll rendelkezésre, ezen kívül még a műtrágyahiány és sok egyéb a termelést erősen befolyásoló körülmény is terheli a gazdákat, országos érdek, hogy a munkaenergia ne egy nélkülözhető, majdnem luxus-cikk, hanem az ország élelmezésére nélkülözhetetlen kenyérmagvak termelésére fordítassék.

Konyhakerti termények, főzelék- és zöldségfélék mivvelésének fokozása.

Azok a kedvező eredmények, a melyeket a konyhakertészet és a zöldségtermelés terén hazánk egyes vidékei, nevezetesen Kecskemét, Nagykőrös, Makó városok, Temes- és Torontál-

megyék egyes községei, a Nyirvidék stb már eddig is felmutatni képesek voltak, nem csupán a jóleső öröm tudatával tölthetnek el bennünket, hanem újabb és újabb példáit szolgáltatják a magyar gazdaközönség élelmes kereskedelmi és üzleti érzékének. E példák általánosítása a gyakorlatban vezette az Országos Magyar Gazdasági Egyesület növénytermelési szakosztályát is ez év beáltával tervbevelt s máris megindított zöldségtermelési kísérleteinek keresztülvételére. Szinmagyar vidékeknek mintegy 100 gazdája kerül ez év tavaszán abba a helyzetbe, hogy az OMGE és helyi gazdasági egyesületei szakkiküldötteinek kioktató, vezető és ellenőrző közremunkálkodásával, a zöldségtermelésnek ma kettőzött figyelmet igénylő ágazatát, egy-egy jelentős lépéssel megint előbbre vigye.

Napi két főtáplálékunk, a kenyér és a hus, magas ára s a milliós hadseregnek e két főtápszerrel történő bőséges ellátásának fedezése, kötelességünké teszi az olyan tápkerttermékeknek az eddiginél fokozottabb mérvű mivvelését, a melyek, míg egyrészt a termelőközönség vagyonosodását is előmozdítják, másrészt a liszt- és husfélék kiegészítőjeként napi élelmezésünket lehetőleg jutányosabbá tehetik. Sőt az eddiginél nagyobb arányú fogyasztással az emberi szervezetnek legalább is annyira előnyére válhatnak, mint a mindennapi kenyér és hus busás élvezete. Keletázsia és India munkabíró és edzett népeinek több száz milliónyi lelke, ugyszólván kizárólag növényi táplálékkal él; ezek sorában pedig a nálunk is ismeretes zöldség- és főzeléktermékek ugyancsak bőséges mennyiségben szerepelnek.

A zöldségfélék és konyhakerti termények mivvelése és áruipiaczokra hozatala tekintetében a kezdet legnagyobb nehézségein körülbelül már túl vagyunk, a mit legfőként az a körülmény igazol, hogy behozatalunk a legutóbbi két évben tetemesen csökkent e téren. Míg ugyanis tavalyelőtt még 858.522 q-nyi volt a behozatal, tavalyra ez a szám már 803.120 q-ra apadt. Igen kedvező emelkedést és új piacok megszerzését mutatja az 1912. év a maga 8.474.766 q-nyi főzelék kivitelével. A rákövetkező évben, a rendkívül mostoha időjárás viszonyok, 1914-ben pedig éppen a földény beálltára eső háboru kitörése apasztották meg azt a 8—9 millió q-nyi kiviteli termékünk piacra hozatalát, a melynek kiviteli mennyisége, normális viszonyok mellett rohamosan fokozódott volna. A hivatkozott két visszaeső esztendőben azonkívül külön csapásként bénította meg e termelési ágazatunk forgalmát a kolerajárvány és annak szigorú tilalmái.

A zöldségfélék és konyhakerti termények száma oly változatos, hogy hus- és lisztinség esetén a különböző konyhakerti termékek a legválogatottabb izlés követelményeinek is megtudnak felelni. Ezt a változatosságot szabta meg a termelésben is az OMGE növénytermelési szakosztálya, a midőn a foganatosítandó kísérletek sorában ott szerepelteti a következő termékeket: uborka, paradicsom, tök, saláta, retek, torma, dinnye, burgonya, hagyma, sárga- vagy murokrépa, zeller, pasztinák, petrezselyem, kalarábé, karfiol, spárga, fehér-, vörös- és kelkáposzta, bab, borsó, paprika, paraj, csemegetengeri, czékla stb. Tehát mindazok a termékek, a melyeket klímánk elsőrangú minőségű kiviteli áruvá is érlel s a melyekből — sajnos — még ma is termékedet hozunk be külföldről, kivált délvidékekről.

Az imént említett termékek változatos sorozata tanuskodik arról, hogy a legszerényebb sorsu fogyasztó is megtalálja azok között az iz-

lésének és igényeinek legmegfelelőbbet. Ezek közül a káposztafélék, a burgonya és a bab, világszerte a legkülönbözőbb izes változatokban készíthetők el s pótolhatják némi tejtermékek vagy tojás hozzáadásával a ma oly magasáru (s táperőegységeikben éppen nem magasabb értékű) huseledeleket. Nem is szólva arról, hogy húst pótló főzelékfélék nagyobb arányu fogyasztásával állatállományunkat a mai rendkívüli állapotok mellett a legmesszebbmenően fogjuk kímélni. Nem csupán a hadsereg nagyarányu husellátása kényszerít a takarékos beosztásra, hanem az a nem is alaptalan aggodalom, hogy a világháboru lezajlása után előre nem látott állatjárványok veszedelmeivel is szembekerülhetünk, a mely veszedelmek aztán egy tulleapadt állományban végzetes csapásokat is okozhatnak.

Attól az állapottól nem kell tartanunk, hogy a bekövetkező tömegtermelés a zöldségmivvelés terén tultermelésre s így értékcsökkenésre fog vezetni. Ma már a zöldségkonzervek ipara nem csupán szövetségesünkénél Németországban, hanem minálunk és odaát Amerikában is igen magas fokra emelkedett, úgy hogy a friss állapotban piacra nem adható készleteket mind feldolgozhatja. Már pedig, ha sulyt fektetünk arra, hogy kellő talajmivvelés, bolgárrendszerű öntözés és bőséges műtrágyázás segítségével nem csupán dus tömegű, hanem minőségében is kiváló, a szükséghez képest pedig értékesebb koraerő termékeket is hozunk a piacokra, egy nagyobb arányu jövedelmi forrás perspektíváját nyitjuk meg a hozzáértő és törekvő magyar gazdaközönség előtt.

A nagybányai m. kir. gazdasági elemi népiskolánál mult évben végzett zöldségtermelési kísérletek igazolják azt, hogy kat. holdanként szakavatottan műtrágyázott területeken az egyes zöldségtermékek 300—600—800 K hozadék-többletet is eredményeztek. Hogy a különböző konyhakerti terményeknél a trágyaszerekből mit és mennyit kell alkalmaznunk, erre mindenkor készséggel ad felvilágosítást díjtalanul lapunk szerkesztőse is.

A termelt sokféle és értékes konyhakerti termények külföldi áruipiaczainak megszerzése tekintetében a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága is támogatásunkra áll akkor, ha honi piacainkon a fölösleget kellően értékesíteni nem tudjuk. Egyebekben pedig a magyar gazdaközönség háziasszonyaihoz is szólok, mint a kirkól izes konyhájuk révén joggal feltételezhető, hogy a liszttel és hussal eszközölt kellő takarékoság mellett a sokféle konyhakerti termékek gondos ellátásával, mivvelésével és az azokból készülő minél változatosabb eledelék előállításával szintén hozzájárulnak a rendkívüli állapotok által előidézett helyzet könnyítéséhez.

Gyulay Károly.

A mezőgazdasági üzem gyomjai, hulladékai és terményei, a melyek mint drógok értékesíthetők.

Ausztriában működik egy bizottság, a mely a gyógynövények mivvelését állami támogatással fokozni iparkodik. Az e bizottság által időnkint közrebocsátott közlemények a »Zeitschrift für das landwirtschaftliche Versuchswesen in Österreich« című folyóirat hasábjain jelennek meg. A fenti című 18. számú közlemény *Rudolf Kuráz doctor* tollából az említett folyóirat 17. kötetének (1914) 10—11. füzetének 808—838. lapjain jelent meg. Eme közlemény alapos áttanulmányozását minden gazdának melegen

Saját földjén kockázat nélkül

győződhet meg arról, hogy a

CATERPILLAR motoreke

jelentékenyen olcsóbban és gazdaságosabban dolgozik, mint bármely más géperejű szántókészlet, mert komoly vételszándéku nagyobb gazdaságoknak hosszabb idejű próbaszántásra szállítjuk.

A hazai viszonyoknak megfelelőleg tökéletesített 1914. évi Caterpillar a legválogatottabb, kopásnak ellentálló speciális anyagokból, rendkívül szolid kivitelben épül s így a tartósság és üzembiztonság szempontjából is megfelel a legmesszebbmenő kívánalmaknak s karbantartása elenyészően csekély költséget igényel.

HOLT CATERPILLAR COMPANY
VEZÉRKÉPVISELETE:
BUDAPEST, V., HOLD-UTCZA 5.

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK“
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok“ nélkül:

Egész évre 10 kor.
Fél „ 5 „

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden országot az utánnomias joga fentartva.

TARTALOM.

	Lap
Adatok az erdélyi népies nyugati jellegű szarvasmarha-tenyésztéséről. — Dr. Cséser Lajos	41
A házinyulenyésztés és a háború. — Galántai	42
Kérdések és feleletek	43
Kérdések: Befolyással van-e kakas a tyúktojóképességére? S. A.	
Feleletek: Lótakarmányozás. Végh Kálmán Mátyás	
Kisebbségi közlemények	43
Hírek	43

Adatok az erdélyi népies nyugati jellegű szarvasmarhatenyésztéséről.

Írta: dr. Cséser Lajos.

I.

Csendes »létérti küzdelem« folyik az erdélyi mezőgazdasági »terepen« az erdélyi szürke magyar szarvasmarha és a nyugati jellegű, meg a kettőből korcsosult mindenféle »tarka marha« között. Száz év előtt talán egyedül uralta a tért az ősimarha. Az u. n. »holland« és »sweicer« divatok külföld- (Magyarország) járó főurak révén a Királyhágón át is beszármasztak és ma Erdélyország elég jelentékeny szarvasmarha-állományában valószínűleg 50 : 50 az arány.

Erdély egyik régi statisztikusa, Kőváry László, ma is érdekes könyvében említi, hogy az időtájt (1847) gróf Bethlen Leopold hozott be 32 drb »sweici« tehenet. Gróf Eszterházy-féle »sweicerájrók« is esik szó a munkában. A kerlési uradalom hírlapi felszólítást intéz vala, hogy a gazdák sweicer tehenekre bizományt adjanak és később gróf Rédeiné erdőszentgyörgyi jószágára nyolcz hollandi tehenet és egy bikát hozott volt, a melyek a mienknél 3—4-szer tejesebbek lévén, igen megkedvelődtek és »bár ez a tehenészet összeromlott, de a faj elterjedése azon vidékben igen jótékonyan hatott«. Ezen adatok első nyomoknak tetszenek a nyugati szarvasmarha erdélyi terjedését illetőleg s bizonyára az elmúlt 70—80 év folyamán mind több és több nagybirtok kísérletezett a svájezerájjal — de az ősi tenyésztéssel szemben az első s kitartó rohamot a szászok fő djén fejlődő pinzgau tenyésztés irányára csinálta — még pedig alig 25—30 év óta. Mert eddig a szász kiscsászok is a fehérmarhát tenyésztették, sőt sok helyütt mesterek voltak a magyar marhatenyésztésnek: szószerint véve ezen jelentést, mert már akkor előrehaladottabbak lévén a mezőgazdaságban vagy talán jobb és nagyobb legelőik voltak, a magyar Alföldről hozott nagytestű fehér tenyészállatokkal javították gulyáikat arra a fokra, a hol ma is virágozik ehhez az irányhoz hű maradt községekben pl. a kolozsmegyei *Dedrádon* le nem tagadható, hogy ezen nagyra nőtt fehér szász marha elődei törték fel a saját szájuk alól azokat a legelőket, melyeknek a mai lóhere-, luczerna- és répatábláin könnyen terjeszkedett a nevető utód (ha ugyan látott valaha valaki nevető pinzgau marhát?).

*

Az erdélyi népies haszonszarvasmarhatenyésztésben hol, melyik fajta jogosult a terjeszkedésre és fentartásra: nehéz dolog a tenyészterület és különösen a határvonal megállapítása. Az egyszer bizonyos, hogy (a népies

tenyésztést mérlegelve) az erdélyszerte általában külterjes határgazdasági viszonyok között csak az erdélyi magyar marhatenyésztés lesz biztosabb. Általános földrajzi éghajlati, forgalmi, művelődési stb. viszonyok közepette kénytelen külterjes sorban maradni sok község. Értve ez alatt a hepe-hupás határ-topografiát, a határ tagosítatlan voltát, a két-, három- vagy négy-nyomásos határrendszert, tehát a sokhelyen tul-tengő ugartartást, a rendezetlen legelőviszonyokat, a rendes legelősanypargatást, az igen kezdetleges mesterséges takarmánytermelést, ázsiai pásztorerkölesöket, téli tartást kukoricaszáron, szalmán stb., stb.; hát ezt csak az ősimarha türi, bírja el, mert ezer éve megszokta, de nem bírja ezt az akármilyen szérummal megkent »nyugati faj« és ha megszokik, úgy már harmadizében u. n. tarka marhává satnyul. És ha a fent elkesergett általános vagy gazdasági »vismajor« valamiképpen jobbsorban el is mulik, még mindig nem alkalmas »a tejelő nyugati fajta« beilleszkedésére, még mindig inkább a magyar fajta hálásabb jobb sorsra, vagy a természeti s gazdasági viszonyok erőteljes javulásával jelentékeny átalakulással honosodik a nyugati, mint pl. a városoktól távolabb eső szász vidékek pinzgau marhája, a mely megszokva a magyar levegőt, vizet, fűvet és barázdát — szemünk előtt alakul át igás vagy hustermelővé — de ugyan le kell guggolnod, ha a természetesre visszafeljődött tögyet meg akarod látni! Am igaz, ha a szász városok mentén, vagy éppen a botfalusi cukorgyár környékén, tehát gyári hulladékok, korpa, olajpogácsa stb. források közelében fekvő községek állattenyésztését figyeljük, megbizonyosodunk, hogy ilyen helyeken indokolt a busines kényesszükségéből tejelő nyugati szarvasmarha tenyésztése és terjedése.

És ezzel talán megleltük a nyugati szarvasmarhatenyésztés létalapját, illetve az erdélyi népies állattenyésztésben igazolt területét. Indokolt, sőt szükséges a nyugati marha tenyésztése a sűrű népességű területeken, különösen városok közelében. És pedig három zónában: a legbelső övön valószínűleg tejjáznak nevelhető az állat belterjes istállózással, a míg a tuberkulózis gáttat nem szab természetellenes igyekezetének; a második övön kevesebb belterjességgel hustermelés és igásnevelés a fontos; legszélső övön azért indokolt a nyugati marhatenyésztés, mert legyen, a ki az előbbi zónákra tenyészállatot nevel: de ehhez már levegő, illetve legelő is kell s tölre elegendő száraz abraktakarmány. Ha ezen három övön túl is pinzgauit tenyész a szász: jó legelőn nyaraltatva, télen jó szénán s némi abrakon istállózva, — de állandóan jármozva elmulik tőle a tejbőség erénye, de erőt termő izomzata, csontozata kifejlődik — és vagy visszamegy Pinzgauba (regenerátornak), vagy az igavonásban méltó társa lesz a magyar marhának, csak éppen hamarabb kerül mészároskézre. Mindezeket így ki lehet nyomozni a szászok földjén, kies Erdély délkeleti részén.

Tehát sűrű népesség, a városi lakosság mindennapi jelentékeny tejszükséglete indokolja az erdélyi belterjes vidékeken is a tejelő nyugati szarvasmarha tenyésztését és tartását. Már most az »oknyomozó« község hivatása vidékenként kikeresni az igazságot: minden esz-

közöl, eljárással fokozódó tejtermelés okozza-e az eltartó mezőgazdaság belterjességét s erre péld. a Kolozsvár környéki tejtermelő községekben lehetünk kezdetleges nyomokat: mint a mesterséges takarmánytermelő területek szaporítása, korpa, olajpogácsa téli etetése, téli szénavásárlás, de azért tejelő tehenet vagy bivalyát igázza is a kiscsász — és csak a bérlő istállózza jármolás nélkül. Vagy egy-egy vidék általános mezőgazdasági fejlődésének a betetőzése-e a nyugati tehénnel üzött tejgazdaság? Ilyen példát mutatnak a brassóvidéki szász, sőt közeli székely községek is. Am nem valószínűtlen az egymást kiegészítő üzemi alakulás sem, de mondom az e téren történő üzemteni nyomozást tudósabb emberekre bízom.

Ha a mai valóságban keressük az erdélyi nyugati marha 50 : 50-hez való viszonylagos elterjedését, ide kell értenünk mindenféle u. n. piros-tarka marhát is, azaz a *tiszta nyugati fajta* tenyésztése még nem oly általános. Legtisztább fajtajelleggel bíró tenyészkerület a Brassótól Nagyszében környékéig terjedő vidék, a hol a pinzgau marha meglehetősen összefüggő területen tenyésztetik, részben mindenütt a szászok lakta nyelv-szigetek mentén átnyulik Hunyadba, Fogarasba, Alsófehérbe, sőt a Székelyföldre, de a nyelvhatárokon túl, kivált a Havas-alján átdurvult nagytestű, erősebb téglafehér színű mokánymarhája, a mely fennebb haladva a havasokon, riskává törpül — ott, a hol a havasi fehérmarha már kitért előle. Nagyobb tenyészszigetek még a Kisküküllő vidékén, továbbá Szászrégen, Teke és Beszterce környékén nagyobbára tiszta fajtajelleggel, de már a környéki vegyes lakossága községekben errefelé is veres (mokány) marhája fajult el, vagy mint u. n. tarkamarha bizonyítja a nyugati köztenyésztés ellenőrizhetlenségét a havason.

A simmenthali—berni fajta némely városmenti nagyobb birtokok kedvenc fajtája, de igen szépen honosodott Háromszék vármegye intelligens gazdaközönségének kezén, itt a sikeres tenyésztés révén tenyészterülete mind jobban terjed s bátran felveszi a versenyt a híres barcasági pinzgauakkal, erről meglehetősen győződni 1912-ben a brassói gazdasági kiállításán. Itt testalakulásra, fejlődésre, tejelőjellegre vizsgálva meg a kisebb székely gazdák u. n. csoportos kiállításában is oly kiváló példányban lehetett látni, hogy sok szász község nyomban elhárította a tenyészirány-megváltoztatást. Azóta a vasutmenti tejtermelőközségekben sokféle rohamosan nyomja kifelé a különben szép fejlődésű pinzgauit — hanem már kiscsászok is tenyésztenek simmenthali bikát — szerencsére a vevő még nem keresi itt, mekkora tejestehetség volt az anyja?

Még találni némely uradalmaknál, nagybér-lőnél, divatos tehenészeteket (angol, hollandi, fries fajtakat) elszórva, de ezek csak divatos kísérletek, inkább csak a tarka-barka *lefejtetehe-nészeteknek* adnak díszet s alkalmassak a községi esorda betarkítására, csak ennyiben érdekelvén a népies tenyészést.

*

A gyakorlati valóságot vizsgálva, a mellékelt táblázat második csoportja s végig a »nyugati szarvasmarha« rovat nyujtanak számszerű felvilágosítást.

A legjobb rendszerű és gyártmányú

Jepsen-féle tejgazdasági cikkek, tejpasztöröket, vajkészítőgépeket, tejhűtőket, Batic-separatorokat, hűtőgépeket, Max-fejőgépeket szállít, nagy üzemeket, modern gazdasági építkezéseket tervez és berendez!

Legkiválóbb vezérképviselések és saját villanyerőre berendezett gépműhely

ESSŐ ÉS TÁRSAI okleveles mérnökök.

ESSŐ és dr. PATTANYUS gépészmérnökök, MARSCHALKÓ műépítész, mezőgazdasági és elektromos berendezési vállalata, BUDAPEST, VIII., József-körut 14.

Statistikai adatok az erdélyi falusi gazdaságok haszonszarvasmarha tenyésztéséről.

(Dr. Cséres Lajos adatai 1912.)

Község (Vármegye)	Lakások száma	Lakások nyelve	A számló- föld- területe				Összes hold	Ló	Csikó	d a r a b										Jegyzet
			A kaszáló- rét- területe	A legelő- területe	A szőlő- területe	Összes				Erdélyi szürke- szarvas- marha	Nyugati szarvas- marha	Havas tarka- szarvas- marha	Növendék- szarvas- marha	Ókór	Bivaly	Juh	Sertés	Kecske		
a) Erdélyi szürke szarvasmarhát tenyésztő példák.																				
1 Gyimesközéplak (Csik)	3918	m.	415	2424	3207	7688	357	39	1141	—	136	1079	290	—	4115	686	144	szabad		
2 Dédrad (Kolozs)	2040	sz.	3142	555	383	4825	163	18	847	68	—	335	312	24	485	92	—	"		
3 Kékes (Szolnok-Doboka)	1070	m. o.	1983	241	186	3138	48	6	142	26	—	80	66	16	840	96	—	"		
4 Moha (Nagy-Küküllő)	1300	m.	2455	712	507	3978	101	16	265	22	—	216	180	37	1311	561	1	nyomásos		
5 Bátos (Kolozs)	1591	sz.	3164	938	2584	8535	356	39	474	63	—	507	155	22	2597	512	38	szabad		
b) Nyugati fajú szarvasmarhát tenyésztő példák.																				
6 Uzon	1776	m.	2723	570	146	3835	92	5	95	222	—	170	235	24	130	678	2	"		
7 Segesd (Nagy-Küküllő)	1413	sz. o.	1859	759	336	5185	52	31	1	335	—	357	110	—	—	334	—	"		
8 Szászbogács (Kis-Küküllő)	1150	sz.	1602	407	395	3563	32	2	50	250	—	40	80	50	500	720	—	"		
9 Kökök (Háromszék)	1300	m.	1562	487	6	2293	85	21	31	230	—	115	70	6	909	644	—	részben nyom.		
10 Hégen (Nagy-Küküllő)	1027	sz. o.	1561	1174	1055	6389	204	76	5	203	—	213	189	200	1188	812	—	"		
c) Havasi tarka szarvasmarhát tenyésztő példák.																				
11 Borzó-Beszterce (Beszterce-Naszód)	2899	o.	1609	3484	1477	21630	375	28	3	—	671	420	170	—	3660	360	—	szabad		
12 Malomvíz (Hunyad)	1100	o.	700	1000	15000	45000	100	—	—	—	600	1000	100	18	20300	500	1000	"		
13 Havasnyáralja (Kolozs)	2476	o.	1455	2728	392	13256	105	1	87	—	546	348	260	—	1877	82	63	"		
14 Remete (Alsó-Fehér vm.)	2053	o.	3224	2302	3628	12770	150	80	55	—	250	300	200	—	20000	100	200	"		
15 Felső-Szamos (Kolozs)	350	o.	193	132	—	1040	3	—	15	—	23	44	28	—	270	4	35	"		

A kolozsmegyei Dédrad községben van ugyan 68 drb, de mi ez a 847 drb fehér szarvasmarha-állományhoz képest? A szomszéd Bátoson is van 63 drb, 474 drb-bal szemben, de már a b) csoportban a nyugati az uralkodó faj. A három községi példa ugyan aránylag szűk területről van véve, de szembeállítható két székely község három szász községgel, másrészt szabadhatár-gazdaságot üzők nyomásos gazdasági rendszerrel bíró községekkel. Lássuk a különbséget, illetve a nyugati marha általános gazdasági helyzetét.

Ha a szabadhatáru Segesdet szembeállítjuk a nyomásos rendszerű Hégennek — mindkettő nagyküküllőmegyei szász község — úgy azt ta-

láljuk, hogy Hégennek kétannyi lévén a fütermő területe, nagyobb is az állatlétszám (1190 drb a számosállat) mégis a nyugati marhalétszám nagyobb Segesden: 40% (719 drb), mint Hégenben, hol csak 17% az arányszám, tehát bár Segesden csak felényi a természetes fütermő terület, de mert 402 kat. holdon lóherét is termelnek, igazolt a tejelőmarha előnyomulása, már azért is, mert a szomszédos Segesvár jó tejfogyasztópiacz. Hégenben (1912-ben) csak 82,5 kat. holdon termeltek mesterséges takarmányfélét. A magyar Uzon és Kökök községeket összehasonlítva, szinte egyenlő a szarvasmarhaállományuk, mégis a szabadgazdaságu Uzonban a nyugati marhalétszám csak 23%-át

teszi a (964 drb) számosállatszámnak, Kökökön (655 sz. a.) pedig már 35%-ot! Azonban 160 kat. holdon termelnek lóherét és 240 kat. holdon más mesterséges takarmányfélét, a nyomásos gazdaságu Kökökön pedig csak 130 kat. holdon találunk lóherét és 120 kat. holdon másféle takarmányokat is. Itt tehát a nyomásos határrendszert látszik a nyugati marhatenyésztésnek kedvezni és ennek az lehet a magyarázata, hogy Kökökön a kisgazdaságok a tulnyomók, tehát inkább piros marhát tartanak igaznak is, míg Uzonban 5—50 kat. hold közötti birtok, 220 középirtok van, illik fehérökröt, sőt lovat is tartani: s ez rontja a nyugati arányszámot.

(Folytatjuk.)

A házinyultenyésztés és a háború.

Irtá: Galántai.

A míg vitéz katonáink a határon az ellenség-gel küzdenek, addig az idehaza maradt lakosság-nak egy nem éppen lekicsinyelendő ellenféllel, a drágasággal kell felvenni a harcot.

Tagadhatatlan, hogy élelmiszerkészletünk nor-mális viszonyok között nemcsak hogy bőségesen elegendő lett volna a belfogyasztás fedezésére, hanem maradt volna fölöslegünk is bőségese-n, ámde a háború sokat fogyaszt, így élénkebb a kereslet, kisebb a kínálat, a minék azután ter-mészetes következménye, hogy az élelmiszer-árak ugy emelkednek, mint a hőmérő higánya a kánikulában.

Miként a jó hadvezérnek, nekünk is tervsze-rűleg kell védekezni a mi külön ellenségünkkel, a drágasággal szemben. Panaszkodással, gyüle-sezéssel stb. persze alig lehet segíteni a bajon. *Tenni kell!* Ennek is sok módja van. Én most csak egyre akarom ráterelni a figyelmet s ez a házinyultenyésztés.

Azt hiszem sohasem volt jobban itt az ideje, mint most, hogy ezt a rendkívül gazdaságos ágát az állattenyésztésnek a közönség figyelmébe ajánljam. Hisz minden körülmény mellett szól. Nem kell nagy tőkebefektetés, nem kell valami nagy szakértelem, az állatok fenntartása jófor-mán semmibe se kerül, a siker gyors és biztos s a nyulhus egyike a legtáplálóbb ételeknek.

Persze még mindig nincsenek leküzdve az előítéletek. Hisz még sok helyütt tartja magát az az ostoba hit, hogy a nyul »a macskával meg a patkányal czimborál«. Akárhány emberrel beszéltem már, a ki ezt »saját szemével látta«, sőt egy még patkányal keresztezett nyulfióká-kat is látott. Bizonyosan álmában. Az ilyen me-sék azután alkalmasak arra, hogy az embernek megborozogjon a háta, mikor a házinyul husa az asztalra kerül. Pedig a házinyulhus valóban izletes s jól elkészítve, vetekedik a csirke-hussal.

Nagy baj az is, hogy a házinyul terjesztése körül csaknem kizárólag a sporttenyésztők fá-radoznak, a kinkél a főczél a kiállításokon el-nyerhető babér s éppen ezért a tenyésztési ut-mutatókban gyakran annyi mindenféle körül-ményes eszköz és eljárás van leírva, hogy leg-

több embert az riaszt vissza a nyulászkodástól. A sok praktikus istálló, külön hálókamrákkal, elméesebbnél elméesebb etető-itatókészülék, mind réme a kezdőnek. A takarmányozástan meg már valóságos tudomány. A szőrmeápolásról meg már egyáltalán nem is merek beszélni. Mindez túl-hajtott dolog.

A kinek egypár üres ládája s ezek elhelyezé-sére szükséges tere van, az a nyultenyésztés minden eszközével rendelkezik.

A láda egyik oldalából megcsináljuk a fene-két oly módon, hogy abba lyukakat furkálunk, hogy legyen hol lecsorogni a vizeletnek, a nyi-tott felsőrész így oldalra kerül. Ennek egyik fe-lére összeüthetünk a láda tetejéből egy kis ajtót, a másik felét beszögezzük kerítésdróttal, hogy a nyulak kaphassanak világosságot és elég leve-gőt. Ha most ezt az alkotmányt négy darab tégl-ára rátesszük, kész a legkifogástalanabb nyul-ketrecz. Ennek az alját hintsük be jól szalmá-val, hogy az állatok ne a pusztá deszkán fekü-djenek. A szalmát, valahányszor a szükség ugy kívánja, cseréljük ki frissel. Ha ilyenkor egy-két kanná vizzel ki is öblítjük a ketreczet, ne fél-jünk a fertőző nyulbetegségekől.

A ketreczet bátran tarthatjuk szabad ég alatt is. A nyulakat nem kell a hidegtől féltetni. Ná-lam félhüvelykes deszkából készült, egyik olda-lán nyitott, az eső ellen kátránypapírral védett ketreczben a leghidegebb telet is kiállották a nyulak. Az én ketreczeim parányi, dróthálóból készült kifutókkal is el vannak látva, a melyen azonban már beesett a hó. A nyulak mindazon-al nappal mégis itt tartózkodtak, pedig ha fáztak volna, bizonyosan behúzódtak volna a szalmá-val bőségesen ellátott ketreczbe.

A takarmányozás adja a legkevesebb gondot. A nyul igen igénytelen állat s nagyon kevéssel beéri. Megeszik mindenféle konyhahulladékot, krumplihéjat, zöldséget stb., szénát, répát s minden takarmányt. Nyáron pedig mindenféle gyomnövényt s ilyenkor semmi más takarmányt nem kíván. Kertemben nagyszámmal nő egy gyomnövény, melynek botanikai nevét — saj-nos — nem tudom. A nép erre »büdös gyom«-nak nevezi. Semmiféle állat nem eszi meg. A nyulak ezt is a legjobb étvággal fogyasztják. A takarmányozási költség — még vásárolt takar-mány mellett is hihetetlenül csekély. Egy ízben

szó volt erről e b. lapok hasábjain s mikor a zabbal és takarmányrépával tartott nyulaim fenntartási költségét pontos följegyzéseim alapján kimutattam, oly hihetetlenül szerény összeg jött ki, hogy a lap akkori felelős szerkesztője jónak látta azt — habár mérsékelten is — kikorri-gálni.

Az általános szabály az, hogy egy ketreczben csak egy nyulat tartunk. Láttam ugyan már 20—30 nyulat is egy ketreczben, a legna-gyobb egyetértésben mégis tapasztalataim alapján ajánlom, hogy a fenti szabályt lehetőleg tartjuk be. Így jobban irányíthatjuk a tenyész-tést s főleg így védjük a nőstényeket a kanok ellen. A nyul ugyanis rettenetesen buja állat s a kanok valósággal tönkre teszik a nősténye-ket. Az együtt tartott tenyészállatoknál nem ritkaság, hogy a nőstény minden öt hétben el-lik, ez pedig egy kicsit sok. A fiatal nyulakat 4—5 hónapos korukig bátran együtt lehet tar-tani.

Házinyul igen sokféle van. Általában asze-rint különböztetik meg, hogy a szőrméje vagy a husa értékesebb-e. Legjobban elterjedt szőrme-nyul az ezüstnyul, a husnyulak között a belga-óriás s mindkettőnek az előnyét a bécsi kék egyesíti magában. Ez az állat elég nagyra, 3—5 kilóra is megnő s a bundája igen szép pré-met ad. Ezeket a fajtákat mindenesetre érde-mesebb tenyészteni, mint a közönséges házi-nyulakat, mert ugyanazon költséggel és fá-radsággal határozottan nagyobb eredményt érünk el.

Ha tekintetbe vesszük a házinyulak óriási szaporaságát (egy pár nyul egy év alatt 30-ra is szaporodhatik), ha tekintetbe vesszük, hogy a fönntartási költség — ott, a hol egy kis kert is van — ugyszólván semmi, beláthatjuk, hogy a mostani szűk világban kitűnő eszközünk van a házinyultenyésztésben a drágaság enyhítésére. Nem kell az egészhez más, csak egy parányi jóakarát.

A szükség már megtanított rá bennünket, hogy jó kenyeret lehet sütni különféle pótlékok-kal kevert lisztből is. Talán rájövünk még arra is, hogy a borju- és pulykahuson kívül a házi-nyul husából is lehet izletes ételeket készíteni.

Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás. Lópokróczok, manilla aratógép kéveketőzők kartellen kívül.

Távirat: **NAGELA.** **NAGEL ADOLF,** Budapest, Arany János-utca 10. **Telefon: 35-92.**

BUDAPEST
Népszínház-u. 22.

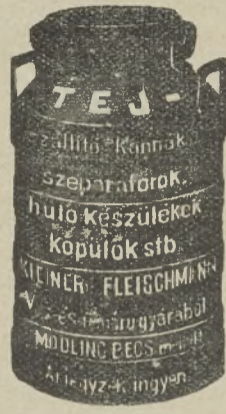
TELEFON:
József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók!!

Ha jószágukat értékesíteni kívánják, forduljanak bizalommal

URL REZSŐ sertésbizományi céghez

Vevők állandóan előjegyezve!

Név és
védjegy
Törvé-
nyes sza-
badalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány
és fajbaromfi tenyésztőnek
nagyszerű találmánya

a „**PATKÁNIN**”

patkányirtó szer (nem mérge) mely
emberre és házi állatokra nem
ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 pat-
kány kiirtásához.

Minden adaghoz használati
utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás!

Ismertető prospektust, melyben le-
van írva, hogy különféle gazdaság-
ban hány adag használható. Kérésre
ingyen küld Reitter Oszkár fő-
kapitány Patkánin gyárának
vezetősége Nagybecskereken.

Hirdetéseket
fevesz
a kiadóhivatal.

Gazdák
figyelmébe!

50%

M. kir. szabad.
12321-900 A. 905.
mint bármely más világítóanyag a

olcsóbb
pyroleum

világítása.

A pyroleum szagtalan, nem füstöl,
nem gyúlékony és már

**több ezer uradalom-
ban bevezettetett.**

Számos elismerő levél ná-
lam betekinthező. Próbatül-
demények 2 korona utánvétel
mellől. Kívánatra prospek-
tus ingyen és bérmentve.

Degen Jakob
Budapest

IX., Közraktár-u. 28.

„WALLACE” fejőgép

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG KIZÁRÓLAGOS KÉPVISELŐJE.

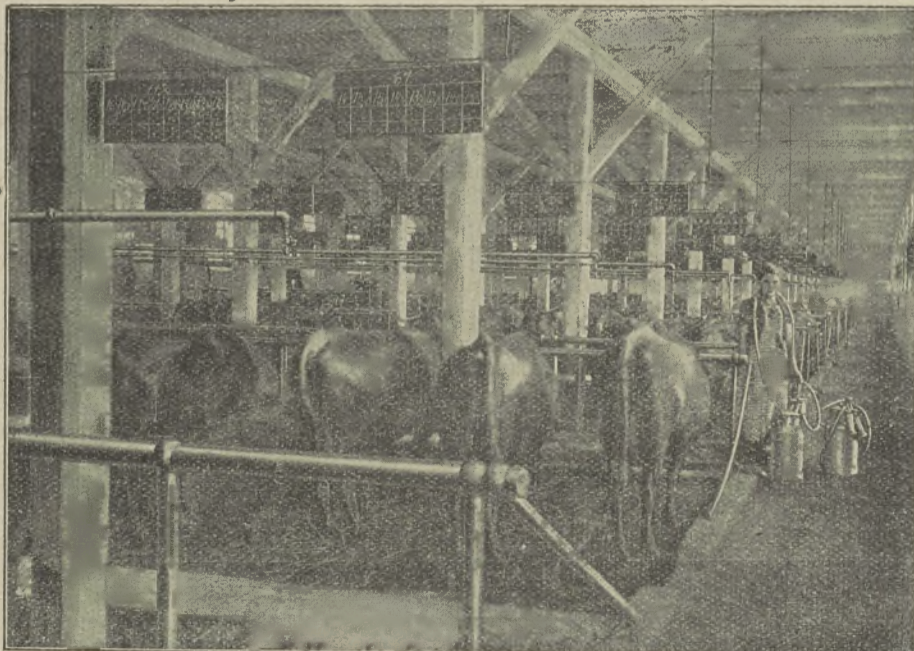
Legnagyobb kitüntetésekert nyert: **A NÉMET MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET, FRANCZIA MEZŐGAZDASÁGI SZÖVET-
KEZET ÉS ANGOL MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETTŐL ÉS SZÁMOS ELSŐ DIJ.**

**SPECZIALISTA
ÖNITATÓ-
KÉSZÜLÉKEKBEN.**

**VIZVEZETÉKI BERENDE-
ZÉSEK.**

**VILLANYVILÁGÍTÁSI BEREN-
DEZÉSEK.**

**BETONMUNKÁLATOK,
OLCSÓ ISTÁLLÓK ÉPI-
TÉSE ÉLÉRE ÁLLITOTT
TÉGLÁKBÓL VASBE-
TONBAN, 25 ÉVI GA-
RANTIÁVAL.**

**Minden szívóhüvelyre egy pulsator
van alkalmazva, mely a szerint erő-
sebben vagy gyengébben dolgozik, a
mint a tehén könnyebben vagy nehe-
zebben fejhető. Pulsálása tehát 5-től
150-ig változhatik percenként.**

Üzemzavar teljesen kizárva. **Maxi-
malis utótej 6 gramm.**

Az egyedüli fejőgép, melyről a né-
met bírók **11 heti próba után**
következőképp nyilatkoztak.

»Ennek daczára a vizsgálat be-
fejeztekor is oly tisztán fejt ki a
gép, mit kézfűzésnél csak a leg-
ritkább esetben lehet elérni.»

»Nemcsak használható, hanem
a kézfűzést teljesen pótolni hiva-
tott, sőt némely esetben és né-
mely feltételek mellett azt fölül-
mulja, miért is a legnagyobb ki-
tüntetést érdemli, a mit a bírók
megadni felhatalmaztatnak.»

DREYSCHOCK SÁNDOR MÉRNÖK, GAZDAS. MŰSZAKI
BERENDEZÉSEK VÁLLALATA

TELEFON: 59-42. BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCZA 13. TELEFON: 59-42.

ajánljuk. Érdemes volna teljes terjedelmében magyarra lefordítva közölni a dolgot, hogy azok, a kik nem bírják a német nyelvet, is át tanulmányozhassák és értékesíthessék az ott kifejtetteket. Sajnos, a rendelkezésünkre álló hely ezt meg nem engedí s éppen ezért csak ki vonatosan ismertethetem a fenti című felette érdekes és tanulságos dolgot.

Kuráz a bevezetőben előbb megállapítja a gyom fogalmát. Azt mondja: »a mai mezőgazdasági üzemből a talaj gondos megmunkálása dacára számos gyommal találkozunk, a melyek nagyon terhére vannak a gazdának. Egyike másika e gyomoknak előnyösen értékesíthető, miután közülök számos, nagymennyiségben, mint gyógyszer — esetleg ipari feldolgozásra felhasználható. Ha tehát rövidesen semmire sem használható, vagy mitsem érő növényeknek neveznénk a gyomokat, ez egyáltalán nem volna indokolt. Gyom elnevezésen értenünk kellene ama növényeket, a melyek nem tartoznak adott esetben az általunk művelt növények közé, a melyek kártékonyak és természetesen hatnak, ha a természet akaratára ellenére előfordulnak a művelt növények között. Általánosságban mondhatjuk, hogy a gyomok károsak, mert elfogják a művelési növényektől a fényt, a levegőt, a táplálékanyagokat és a tenyészterületet. Ezáltal előbb meggyengítik, esetleg meg is betegíthetik azokat, a mi a művelési növények idő előtti elpusztulását okozhatja. A gyomok közé sorolt mérges növények élvezete, az ember és az állat egészségét veszélyeztethetné. Szerző közli azután *Wollny* azon kísérleteit, a melyek eredményeiből számszerűleg kiderül a gyomok terméshozamcsökkentő hatása és hogy azok a természetnek minő ellenségei. Természetes tehát, hogy irtásukra mindenféle lehetséges eljárást alkalmaznak. Irtásuk pedig meglehetősen sok időbe és pénzbe kerül.

A gazdának tehát törekednie kellene arra már a mennyire ez lehetséges, hogy az üzemből található gyomokból mennél nagyobb hasznot huzzon. Rendszerint komposztkészítésre használják a gyomokat, vagy pedig elégetik azokat a szántóföldön és a trágyához keverik hamujukat. Ha egynehány gyomnövényt, mint drógot értékesítünk, azok sokkal jobban értékesülnek, mint a megezőlőleg említett módon.

A gyomnövényeken kívül, a melyeknek eltávolítása a mezőgazdának magától értetődő feladata, a mezőgazdaságban sok mindenféle hulladék gyülemlik össze, továbbá olyan növényi eredetű termények is, a melyeket a gazda vagy csekély, vagy semmiféle figyelemben sem részesít. Ezek bizonyos körülmények között és megfelelő kezeléssel jelentékeny hasznot biztosíthatnak, annyival is inkább, mert nehéz munka végzésére alkalmatlan egyének, asszonyok, agok, gyermekek gyűjthetik össze, miáltal előállítási árak is jelentékenyen csökkennek.

Szerző ezután a gyógynövények és drógok összegyűjtéséről és kezeléséről értekezik. Fel említi, hogy a drógok ára igen tetemes ingadozásoknak van alávetve. Van rá eset, hogy egyik évben valamelyik dróg ára igen nagy, másik évben meg oly alacsony, hogy gyűjtése jelentékenyebb jövedelmet nem szolgáltat.

Ajánlatos ezért, ha a gazda előbb biztosítja az áru eladhatóságát és annak hozzávetőleges árát s csak azután lát a dróg készítéséhez. Másfelől a nagykereskedő is csak hozzávetőleges árakat közölhet, miután a valódi ár, az áru minőségétől függ. A ki gyomokat és mindenféle mezőgazdasági növényi terményt, mint drógot óhajt értékesíteni, annak tisztában kell lenni avval, hogy jól csak a legjobb minőségű drógot fizetik meg. A rossz minőségűeket vagy egyáltalán nem lehet eladni vagy csak olyan áron, a melynél nincs haszon. A gyógyszerészek által keresett drógok minőségét jelentékenyen befolyásolja a szín. Ha rosszul kezelik az összegyűjtött nyersanyagot, hibás színűvé lesz, miáltal értéke jelentékenyen csökken. Egyáltalán nem lehet eladni a penészes árut. Tisztáknak is kell lenniök a drógoknak, más növények törmelékeit, vagy minden tisztátalanságot, kódarabokat és földrögöket ne tartalmazzanak. A virágok, levelek eredeti színe lehetőleg ne változzék meg. Levelek, füvek és virágok csak száraz időjárásnál szedhetők. A drógok szárítását igen nagy gondal kell végezni természetesen meleggél, néha mesterséges hőfoknál. A legalkalmasabb szárítási hőfok a 35–45° közötti. Az erős- és nehézságu drógokat, ha csak le-

hetséges, sohasem szárítsuk mesterséges hőfoknál.

Azután mielőbb értékesítsük a készárut s ha ez lehetséges nem volna, nagyon gondosan tart-suk el, nehogy eltartásközben kárt szenvedjen. A többiétől teljesen elkülönítve kell szárítani és eltartani a mérges növényeket.

Mindenféle növény és növényi rész begyűjtésénél fontos, hogy kellő időben szedessenek azok, azaz olyankor, a midőn a bennük kívánt ható alkotórészt a legnagyobb mennyiségben tartalmazzák. Számos dróg adásánál-vevésénél mai nap már szokásos a beltartalom figyelembe vétele s ezen az alapon fizetik meg.

Szerző ezután részletesebben ismerteti a gyökerek, füvek, levelek, virágok szedési idejét és módját s ezeknek kezelését, szárítását, eltartását. Ezek eladására és szállítására vonatkozólag szintén ad tanácsokat.

A gazda, a ki eladni óhajt drógokat, elsöben tájékozódjék a nagykereskedőknél a kereslet és az árak irányában s készletéből egyidejűleg küldjön mintát is. A küldött mintát jó átlagminta legyen, a mely az egész készlet átlagos minőségét tünteti fel. A gazda az áruból csak akkor vegyen mintát, a mikor az már teljesen be van takarítva és kész, mert sohasem lehet tudni, hogy a később betakarított áru olyan minőségű lesz-e, mint a minőt keresnek. A minták keménypapirosból készült dobozokban küldhetők. Végezetül a szállítás mikéntjére vonatkozólag is ad tanácsokat.

Szerző az e közleményében megbeszélte növényeket fontosságuk szerint csoportosítja. Az első csoportba soroltak gyomnövények czimen tárgyalja s 17-et sorol fel: Taraczk, gyermeklánczfű, orvosi széki fű, nagy csalány, lókörműfű (marti lapu), pipacs, egér farku cziczokró, nagy bojtorján, cikória, öszi kikerics, zsurló, közönséges térdkötőfű, utifű, árvácska, buzavirág, varádics, orvosi somkóró. A második csoportbeliket »növényi hulladékok s egyéb, mint drógok értékesíthető növényi termények, a melyek a mezőgazdasági üzemből összeszedhetők« czimen ismerteti s ilyet 16-ot sorol fel: Anyarozs, kálmosgyökér, hársfavirág, bodzavirág és bodzabogyó, fehér- és vöröshere, biborhere, pünkösdi rózsa (*Paconia*) nyárfabimbó, szárított cseresznyeszár, csipkebogyó, üres és száraz mákfej (máktok), diófalevél és az éretlen dió zöld héjja, üres paszulyhüvely, zeller- és petrezselyemzöldje, vadgesztenye és tölgy makk, áfonyabogyó és berkenyebogyó.

A dolgotban az egyes drógoknál közölt árak, a nagykereskedők árai, a melyek igen jelentékeny ingadozásoknak vannak alávetve.

Aszerint azután, hogy a gazda részéről ki-nált áru milyen minőségű, a nagykereskedői ár-nak 40–50%-át fizeti a nagykereskedő.

Szerző azután tüzetesen ismerteti az előzőkben csoportosan összeállított növényeket. Közli azok botanikai és német nyelvű elnevezését, hol fordulnak azok elő, minő részeit használják, hogyan és mikor kell gyűjteni ezeket, miképpen tartandók el, minő mennyiségeket lehet ezekből értékesíteni, minő áron. Az értékesítési ár természetesen igen tág határok között ingadozik.

Hogy minő tetemes mennyiségekről és értékekről van szó, néhány ugyanezen dolgotból vett példával világíthatom meg.

A taracznak (*Tricicum repens*) édeses izű gyökérszárait keresik (*Rhizoma graminis*). Ez nagyon keresett cikk, a melyből óriási mennyiséget fogyasztanak. Egy osztrák czég évenként 200 q-t szükségel. Ára nem nagy, 1 q-t mintegy 65 K-át fizetnek, de összegyűjtése kifizeti magát, mert olyan gyomnövényről van szó, a mely majdnem mindenütt nagy tömegben található és könnyen összegyűjthető.

A gyermeklánczfű (*Leontodon taraxacum*) igen közönséges, mindenütt tömegesen található gyom. Ennek leveleit és gyökereit használják. Különösen az utóbbiakat s melyekből óriási mennyiség kerül kivitelre az észak-amerikai Egyesült-Államokba. Egy osztrák czég évente mintegy 100 q-t szükségel. 1 q gyökérért mintegy 160 K-át, 1 q levélért mintegy 130 K-át fizetnek.

Óriási a széki fű (*Matricaria chamomilla*) virág iránti kereslet, a melyből igen jelentékeny a kivitel is Észak- és Dél-Amerikába. Ennek ára nagyon ingadozó kilogrammonként, az áru minősége szerint 1.50–4.30 K-ba, esetleg többé is kerül. Egy osztrák czég évenként mintegy 500

q széki fűvirágot szükségel, a mely mennyiség értéke legalább mintegy 100.000 K.

A pipacs virág gondosan szárított skarlátvörös színű szirmai kg.-onként 10 K-ba, a buzavirág gondosan szárított kékszinű kehelymentes szirmai 9 K-ba kerülnek. Ez utóbbiból egy osztrák czég évente mintegy 4000 korona értékűt vásárol.

Igen keresett és fontos gyógyszer (dróg) az anyarozs, a mely a kereskedelemben *Fungus secalis*, *Secale cornutum* elnevezésen szerepel. Az az áru a legjobb, a melyet a rozs kalászáról választanak le. A szükségelt mennyiség igen jelentékeny. Minthogy bizonyos években csak nagyon kevés anyarozs található és gyűjthető, az ára igen jelentékeny ingadozásoknak van alávetve. 1876-ban kg.-ja 12 K-ba, 1895-ben 80 fillérbe került. 1910-ben kg.-jáért 1.8–4 koronát fizettek, az utóbbi években 1 kg. ára ismét 12 K-ra emelkedett.

Az anyarozs rendszerint igen keresett és jól fizetett áru. Tartalmaz különféle mérgező hatású alkotórészeket s ezeken kívül sok zsirt is, a mely könnyen elbomlik s akkor az áru is megromlik; ezért lehetőleg gyors értékesítése nagyon ajánlatos. A gabona rostálásakor nyert anyarozsban igen sok a törött szem, ilyen áru könnyen nyerhető. Minthogy azonban a törött szemek könnyen megavasodnak, az ilyen áru kevesebbet ér. Abban az áruban, a melyet jó áruban akarunk értékesíteni, kettétörött és törött szemek ne forduljanak elő. Jól ki is kell szárítani az anyarozsot, nehogy megpenészesedjen.

Óriási a hársfavirág iránti kereslet is. A gondosan és szépen szárítottat mindig könnyű értékesíteni. Egy osztrák czég évente legalább 150 q-t szükségel.

Ára változik a minőség szerint kg.-jáért 4.30–5.20 K-át fizetnek, néha még ennél nagyobb árat is.

A feketebodza virágai és bogyói is értékesíthetők. A száraz, szép sárga színű virágzat kellemesebb illatu, mint a friss. A kereskedelemben jobban kedvelik a lemorzsolat árut. Ára kg.-ként 2.40–3.40 K, a szárított bogyóé kg.-ként 1.40 K. Egy osztrák czég évente legalább mintegy 50 q szárított bodzavirágot szükségel.

A példának felhozott néhány növény hazánkban is található és így nemzetgazdasági szempontból is felette kívánatos volna ezek összegyűjtése és megfelelő módon értékesítése. Meghaladná e közlemény kereteit, ha kiterjeszkednék az az értékesítés mikéntjére is. Erre itt nincsen is szükség.

A ki drógok gyűjtésével és értékesítésével foglalkozni óhajt hazánkban, tanulmányozza át *Páter Béla dr.* »A vadontermő gyógynövények« című pályadiját is nyert munkájának II-ik 1911. évi bővített kiadását (kiadta az OMGE). Eme érdemes munkában az értékesítésre vonatkozólag is talál hasznos tanácsokat.

Keszthely.

Dr. Windisch Rikárd.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. *Cselédkonvenczió és gazdasági munkák.*

Bátorkodom szives felvilágosításukat kérni következő kérdéseimre:

A mint köztudomásu, a földbirtokosnak nem szabad a konvenczióba foglalt egész buzamenyiségét kiszolgáltatnia. Az én cselédjeim azonban ezt a rendelkezést nem akarják elfogadni és kijelentették, hogy inkább elmennek. Semmiféle rábeszélés, felvilágosítás nem használt. Most mit tegyek, miután ugyis csak feleannyi cselédem van, mint rendes körülmények között, csak nem engedhetem el ezeket is.

Csodálkozom azon, hogy ugy a gazdasági, mint a napilapok folyton azt hangoztatják, hogy nem szabad egy talpalatnyi földet sem bevetetlenül hagyni. Ez igen szép és helyes, de sziveskedjenek megírni: hogyan, ha nincs ló, mely a földet forgatja, vetést, trágyahordást elvégzi, ezen tény pedig csak futólagosan, vagy sehogy sem lesz említve, pedig rendkívül fontos. Nálam p. o. 19 ló közül 16 lovat requiráltak és most a sürgős zabvetés idejében azzal fenyegetnek, hogy ha nem azonnal szállítom a lefoglalt tengerit, ugy karhatalmat alkalmazniak. Sziveskedjenek velem tudatni, van-e valakinek joga ily esetben karhatalommal fenyegetőzni? Mindenesetre nagyon különösnek találom, még hozzá azt sem tudom, hogy mit kapok az átengedésért, mert katonák ezzel nem törődnek.

Hogy kizárólag a földmivelővel bánnak így, cseppet sem találom helyesnek. Miért nem kell a sok, más állással és nagy jövedelemmel bíró embereknek is hasonló arányban hozzájárulni, mint a földművesnek. Pedig vannak sokan, a kik könnyebben és kevesebb gondal szerzik a pénzt, mint a földmivelők. Mert nem csak terményekre és állatokra, hanem pénzre is szükség van és talán nekik is kellene hazafias kötelességeiknek lenni. Én részemről szívesen adok, a mit adhatok, de csak karhatalmi fenyegetőzés nélkül, mire abszolúte nincs szükség.

Lovat még drága pénzért sem lehet kapni. Azon csonttá lesóványodott, minden betegségben szenvedő párával pedig — a mit katonák ki-mustráltak — amugy sem igen lehet a földet megmunkálni és még hozzá az istállót is veszélyezteti.

Aratómunkás sincs. Még olyanok sem, a kik tehetnék, nem vállalják el az aratást, mert, mint ők mondják: »hátha munkára kapnak behívót.« Pedig egy kis jóakarattal ezen is lehetne segíteni rendelettel, hogy azokat ne hívják be.

Az aratógépek beszerzése sem felelne meg egészen, ott, a hol nincs elég iga; továbbá csak nem lesz 20 évig háboru, azután pedig ne vegye el a gép minden esztendőben a szegény nép kenyerét. Sch. F.

Kérdés. Tengeri ára.

Miután az ótengeri jelenlegi árát nem ismerem, a lapok pedig nem közlik, úgy bátor vagyok e lapokhoz fordulni s előre köszönöm a feleletet. Egy bácskai.

Felelet. Csonthéjas gyümölcsfák ritkítása című kérdésre.

A csonthéjas termésű nyümölcsfák kiritkításának legjobb ideje augusztus—szeptember hónap, egyes később érő fajtáknál azonban ezen munka október derekán is végezhető. Később azonban, vagy éppen közvetlen a rügyfakadás előtt semmiesetre se végezzük csonthéjas termésű fáinkon e műtétet, mert tapasztalat szerint, azokat a mézga könnyen előnti. A kérdésből következtetve feltételezem így látatlanban is, hogy az átvett fáknak nem annyira a ritkítás, mint inkább az ifjítás használna. A sűrűn, össze-vissza nőtt korona valóságos tenyészőhelye lehet a *Monilia fructigena*, *Exoascus pruni*, *E. deformans* és *Podospaera tri-dactyla* nevű gombáknak, melyek a legkülönbözőbb betegségek előidézői leveleken, hajtásokon vagy vesszőkön.

Az ifjítás ideje régen elmúlván, egyelőre tanácsos lesz csak az éves vesszők feleségeit eltávolítani, de ezeket sem töben, hanem csonkot hagyva; hasonlóképpen járhatunk el elszáradt vesszőnél vagy elhalt gallynál, esetleg ággnál. Ez utóbbi kettőnél arasznyi csonkot kell hagyni. A gombakártételek gyérítését se felejtse el az új tulajdonos és permetezze meg fáit még most, rügyfakadás előtt 3—4%-os rézgáliczoldattal, vagy ha ezt nehezen tudná beszerezni, méz-kénlé téli oldatával. Méz-kénlé állami ellenőrzés mellett a Forhin-gyárban készül (Budapest, V., Vilmos császár-ut 46. sz. és a m. kir. Növényélet- és kórtani állomás idevágó kísérletei szerint gyümölcsfáink összes gombabetegsége ellen a legjobb és legolcsóbb védekező szer. Ferenczi Endre.

Felelet. Luczerna a gyümölcsösben című kérdésre.

1. Semmiesetre sem ajánlatos a gyümölcsfák alá luczernát vagy lóherét vetni, mert ezek gyökerei mélyen hatolnak a földbe s a fák elől elvonják a szükséges táplálékot. A gyümölcsös alját legjobb kapasnövényekkel bevetni, lehet olyan konyhakerti növényeket is termelni, a melyek az árnyéket türik (hagyma, sóska, saláta), sőt lehet ott földiepret is termelni. Igen czélszerűen lehet a gyümölcsfák között egres és ribizke termelésére fölhasználni. Balogh Bálint.

2. A gyümölcsös fáira előnyösebb, ha koránjuk alatt más növény nem termeltetik, mert akkor a fakra nagyon előnyös őszi ásást és trágyázást akadály nélkül elvégezhetjük. Ámde ritkán ültetett gyümölcsösben indokolt lehet a talajnak valamely növény termelésére vagy begyepesítésére leendő felhasználása, ha faörzsek körül legelő széles tányért hagyunk, hogy a fák alatt a föld felásható és trágvázható legyen. Erre a célra csak beárnyalást tűrő hereféléket és füveket választhatunk, ezek sorába a luczerna nem tartozik. Mérsékelt beárnyékok helyet a vörshere jobban megtűr, feltéve, hogy az éghajlati és talajviszonyok ennek megfelelnek. Türik még a beárnyékolást: a korcs here, komlós luczerna, szarvaskerep és fehérhere. A füvek

közül árnyékos helyen diszlenek: a réti ecsetpázsit, csomós ebir, francia perje, taréjos czinczor, vörös csenkesz, taraczkos tippán, olasz perje, sovány perje. Ezen here- és fűfélékből kellene kérdésttevőnek a talaj összetétele és a beárnyékolás mérve szerint megfelelő fükeveréket összeállítani s azt a gyümölcsösben a szokásos módon elvetni. Csak példának hozom fel, hogy közép-kötött talajon és száraz klíma alatt gyümölcsösben a következő fükeverék a megfelelő:

	kg.
Réti ecsetpázsit	1.6
Csomós ebir	6.0
Francia perje	6.8
Nádas polyvacsk	1.1
Taréjos czinczor	2.7
Vörös csenkesz	5.7
Angol perje	5.8
Féherhere	0.7
Komlós luczerna	2.5
Szarvaskerep	1.4
Összesen:	34.3 kg. kat.

holdankint.

A vetésnél követendő eljárást tessék kérdésttevőnek a *Gazdasági Lapok* utolsó évfolyamaiban felkeresni. Legánv Ödön.

HIREK.

Katonák szabadságolása. A tavaszi vető- és szőlőművelő-munka elvégzése céljából a honvédelmi és a hadügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel folytatott tárgyalás alapján elrendelte, hogy az országban lévő csapatokhoz beosztott, illetőleg bevonuló legénység abban a mértékben, amint a hadrakelt sereg részére szükséges pótlás és a kiképzés érdeke megengedi, a tavaszi vető- és szőlőművelő-munka elvégzésére március folyamán tizen-négy napig terjedő szabadságban részesüljenek. Szabadságot nyerhetnek így a mezőgazdasággal foglalkozó katonák, az önálló mezőgazdák, illetőleg azok hozzátartozói, valamint a mezőgazdasági munkások, továbbá a szőlőbirtokosok és szőlőművelő munkások. A lábadozó hasonló foglalkozású legénység csak abban az esetben kap szabadságot, ha a munka elvégzésére testileg alkalmas és a hadiszolgálatra való alkalmasságának visszanyerése nincsen veszedelmeztetve. A legénység a szabadságot parancsnokától kérheti. A hozzátartozók ily szabadság engedelmzését kérvényben nem kérhetik. A munkaezőnek minél teljesebb értékesítése végett a munkaszukségletet községenként összeírják és a községek munkaközvetítése útján jutnak a munkás-katonák ahhoz a munkához, melynek elvégzésére szabadságot kaptak. A tavaszi munka elvégzésére energikus és megbízható altiszt vezetésével husz-husz katonából álló munkáscsoport is fog a községeknek és földbirtokosoknak rendelkezésre bocsáttatni. A község vagy a földbirtokos a munkáscsoport kirendelése végett a község által láttamozott kérvényt, mely a legközelebbi állomásparancsnokhoz intézendő, saját hatóságához nyújtja be. A község, illetőleg a földbirtokos köteles a munkáscsoportot és annak altisztjét elszállásolni, élelmezni és minden munkabért, a helyi napszámnak megfelelő munkadíjat fizetni.

Az élelmiczikke monopolioma. Nagyváradról írják: Bihar megye ármegállapító bizottsága a tengeri árát 26 és a tengerliszt árát 41 korona 10 fillérben állapította meg. Nagyvárad tanácsa javasolja a közgyűlésnek, hogy írjon fel a kormányhoz az összes elsőrendű élelmiczikke monopolioma érdekében.

Az idej termés biztosítása. Az Országos Hadsegélyző Bizottság népjóléti albizottsága nevében gróf Apponyi Albert, a bizottság elnöke és gróf Wilczek Frigyes, a bizottság alelnöke felhívást bocsátott ki az ország lakosságához, amely a földművelésügyi miniszternek a termés és az azt előkészítő tavaszi munkákat biztosító rendeletét és az albizottság által kiadott népszerű ismertetést tartalmazza. A földművelésügyi miniszter e rendelete arra vonatkozik, hogy az ősziokban mutatkozó hiányt tavaszi vetésekkel úgy pótolják, hogy minden gazdaságilag használható terület emberi vagy állati táplálékul alkalmas terményekkel be legyen vetve. A népjóléti bizottság

népszerű ismertetése a többi közt a következőket tartalmazza:

— Aki most életmódjában, szokásaiban, polgári dolgai intézésében nem alkalmazkodik a háborus viszonyokhoz, olyan, mint aki tüzvész idejében pipázva üldögél a háza előtt és bambán nézi a lángok közt elszántan dolgozó polgártársait. Most az is katona, aki nem áll harczi zászló alatt. Akármilyen messze földön harcolnak is vitéz csapataink, az erőforrás, amelyből táplálkoznak, a hazai föld termőereje. Ennek a forrásnak a termőképességét csak az itthonmaradottak biztosíthatják. Az idej termés és zászlónk diadala a legszorosabb összefüggésben vannak. A rossz termés rettentő következménye gazdasági kimerültség lenne s az anyagi erőiben meggyengült országnak pedig a hadserege is a legváltóságosabb helyzetbe kerülhet. Fogadják meg az otthon maradt földmivelők a történelmi nagy időkhez illő komoly elhatározással, hogy minden munkát, amelyet a föld megkíván és amely a jó termés biztosításához szükséges, becsülettel elvégezzenek.

Az aratás biztosítása. A Magyar Gazdaszövetség Darányi Ignác elnöke alatt igazgató-választmányi ülést tartott, melynek fő-tárgyát az aratási munkák biztosítása alkotta. Darányi Ignác elnök rövid beszédben tömör összefoglalásban vázolta a helyzetet és körvonalazta a teendőket. Az ellenségnek célja a kizárás és e terv elleni küzdelemben épp úgy harcolnak a termelők és a fogyasztók, mint a fegyveres harcban a katonák. Első sorban meg kell művelni a földet és ehhez szervezni a gazdasági munkát. Helyes irányba kell teregni a közlekedést, annak a forgalmát és gondosan kell szervezni az emberi és állati fogyasztást helyes beosztással. A megindult vitában gr. Desselffy Aurél, gr. Zichy Tivadar, Erőss Rezső, György Endre, gr. Széchenyi Aladár, Bródy József, Osztrólczy Miklós és Czettler Jenő vettek részt, hangsúlyozva, hogy az előrehaladt idő folytán nagyon sürgős és energikus intézkedésekre van szükség, hogy a termés az ország részére biztosítható. Végül Darányi elnök határozatilag kimondotta, hogy a Magyar Gazdaszövetség felkéri a kormányt, hogy miután a mezőgazdaság a cseléd- és munkáserő további elvonását nem bírja el, megfelelő figyelemmel legyen az újabb behívásoknál erre a körülményre s a kisgazdák, cselédesség és szerződött aratómunkásság behívása lehetőleg halasztassék el az aratás utáni időre, a kormány állapítsa meg az aratás biztosítása végett országos rendelettel az aratási térítvényeket és pedig akkor térítvényeket azzal, hogy a nem szerződött aratók szükség esetén hatóságilag fognak kirendeltetni az aratás lebonyolítására. Kéri továbbá a Szövetség a kormányt, hogy a falusi iskolák felsőbb osztályaiban a tanévet már e hó végén zárja le s a gazdasági munkások kivándorlását Németországba és Romániába akadályozza meg. Majd báró Korányi Frigyes előterjesztése alapján foglalkozott az igazgató-választmány a kisgazdák hitelügyével és arra az eredményre jutott, hogy evégből sürgős szükség van az Országos Központi Hitelszövetkezet pénzkészleteinek a gyarapítására. Végül a közlekedés javításának a szükségét mondotta ki a választmány a vetőmagon kívül a többi gazdasági szükségletek szállítására nézve is.

A gazdák és a mezei munkák biztosítása. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó-bizottsága f. hó 5-én ülést tartott, melyen Bujanovich Sándor elnök és Rubinek Gyula igazgató felszólalásai után báró Ghillányi Imre földművelésügyi miniszter adott több gazdasági kérdésben felvilágosítást. Beszélte az 50%-os lisztkeverési rendeletről, a vámörölmalomokra és cselédkonvencióra vonatkozó rendeletről, a requirálásról, a korpakérdésről és a vetési rendeletről, végül megköszönte a magyar gazdátársadalom hazafias munkáját. Utána Darányi Ignác hívja fel a miniszter figyelmét a gazdasági munkaerő biztosításának fontosságára. Majd Bartóky József államtitkár ismerteti a requirálások szervezetét. Végül az ülés elfogadta a következő határozati javaslatot:

Mondja ki a végrehajtó-bizottság, hogy a földművelésügyi miniszternek a mezőgazdasági

munkák folytonossága biztosításának érdekében kiadott rendeletét helyesli és örömmel üdvözlö, szükségesnek látja azonban ezen rendelet eredményes végrehajtása érdekében felkérni a földmivvelésügyi minisztert a következő intézkedések sürgős megtételére. Rendelje el, hogy az egyes vármegyék alispánjai irassák össze azokat a munkásokat, kik aratási szerződést nem vállaltak, abból a célból, hogy azok aratása idején mint közérő kirendelhetők legyenek. Hatalmazza fel az alispánokat arra, hogy a vármegyénként megállapított munkabér tértímenyek ellenében a közérőt akkor is kirendelhessék, ha a munkások a gazdákkal szemben oly munkabér-követelésekkel állnának elő, amelyek a teljesítendő munka értékével arányban nem állanak. Hasson oda, a hadvezetőségnek, hogy azok a cselédek, akik nem hadkötelesek s illetve a katonai szolgálat alól felmentettek, a gazdaságból semmiféle katonai szolgálatra el ne vonassanak s általában úgy a 19 és 20 évesek, mint a 37—42 évesek közül felmentesse a katonai szolgálat alól mindazokat, akik mezőgazdasági szolgálatban vannak, vagy önálló kisgazdák s illetve bérlők vagy oly birtokosok, akiknek a behívása az illető gazdaság üzemének folytatását veszélyeztetné. Tájékoztassa a hadvezetőséget abban a tekintetben, hogy az aratási munkálatokat a katonai erő kirendelése s illetve megfelelő aratási szabadságidő engedélyezése nélkül a kisgazdáknak és az aratásra elszereződöttnek elvégezni nem lehet s az ország közélémezése egy ily előrelátó intézkedés híján a legnagyobb veszélynek nézne elébe. Járjon közbe a vallás- és közoktatásügyi miniszternél a kellő nyomatékkel, hogy legkésőbb április elején az összes falusi iskolák a harmadik osztálytól beszüntessék a tanítást s illetve azon szülők gyermekei, akik a mezőgazdaságban óhajtanak dolgozni, szabadságoltassanak tanulmányaik folytatásának minden hátránya nélkül. Semmi anyagi áldozatot nem kimélve, segítse elő mindennemű mezőgazdasági gépek, de különösen motoros szántógépek, aratógépek és kapálógépek behozatalát és gondoskodjék arról, hogy a mezőgazdaság részére a kellő benzin- és nyersolajmennyiség jutányos áron biztosítottassék.

Szövetkezve kell a termést biztosítani. Az Országos Középponti Hitelszövetkezet lapja most megjelenő számában azzal az intelmmel fordul a vidéki gazdasági bizottságokhoz, hogy a kormányhoz intézett különféle kérelmek helyett bizzanak a saját erejükben és lépjenek az önálló cselekvés terére.

Nálunk — mondja a cikk — gazdasági intéző-bizottságok egy részének az a kerékkötője, hogy meddő vitában töltik az időt, vagy pedig kérnek és ismét kérnek fölülről valamit. Pedig a kormány mindent nem tehet, mindenütt nem lehet ott és mindenütt nem segíthet. Csak azt vegyük, hogy az a sok-sok bizottság mind terjedelmes fölterjesztéssel, kérelemmel fordult hozzá, ami olyan halmazmunkát jelent, hogy aligha hisszük, hogy mind elintéztést nyerhet. Remélhető, hogy a főbb kérdésekben eleget tesz a kormány, de lehetetlent, mint látni fogjuk, ne kívánjunk, hanem annál inkább dolgozzunk magunk! A kérdéses fejtegetés ezután megjelöli a gazdasági bizottságok legfontosabb tennivalóit, s buzdítását így fejezi be: A legfőbb teendő tekintetében a bizottságok magukra lesznek utalva, de lehetően ne is támaszkodjanak másokra, hanem forrjanak össze abban a szilárd elhatározásban, hogy történjék akármi, nem engedik, hogy egy talpalatnyi terület is bevetetlen maradjon, nem engedik, hogy bárki is bármiben hiányt szenvedjen, hanem mindenkinek segítségére leszenek, kik, ha összefognak és minden képességüket, tudásukat hazánk eme szent ügyének szentelik, ha nem kérelmeznek, hanem inkább jó példát adva, még az ekeszarvát is megfogják, akkor semmi kétség benne: nem fog éhezni hadseergünk, nem éheznek az itthonmaradottak és a gazdasági téren is győzedelmeskedünk ellenségeinken. Szövetkeznünk kell a közös munkára! A hazafias érzés mindeniben benne van, de az altruistikus szellemet sokan nem ismerik. Plántáljuk át mindenkibe a Szövetkeztek altruizmusát, mutassuk meg, hogyan kell

egymás bajával törődni, tanítsunk meg másokat is, hogyan kell szövetkezni!

Pest vármegye mezőgazdasága. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gazdasági egyesülete törvényhatóság vezetőivel együtt mozgalmat indított a tavaszi vetés biztosítása ügyében. A *Keglevich* Gábor gróf elnöklésével tartott választmányi ülésből kifolyóan *Ráday* Gedeon gróf főispán és *Fazekas* Ágoston alispán felhívást bocsájtott ki a vármegye összes főszolgabíráihoz, polgármestereihez, községeihez, gazdaköreikhez, tejszövetketeikhez, hogy a tavaszi vetőmunkákat lehetőleg társadalmi uton biztosítsák. Előadásokat rendeznek a vetőmunkáról, a korai vetemény termeléséről és a takarékos főzés és sütésről. Az előadásokat eddig *Zemplény* Lászlóné, *Zsivánovits* Béla, *Farnady* Dezső tartották nagy érdeklődés mellett.

Fazekas Ágoston alispán a földmivvelésügyi miniszter rendelete értelmében már megalakította a vármegyei, járási és községi bizottságokat. Intézkedett, hogy a bevetendő terület és az igaerőt összeírják. Ahol a mezei munka biztosítható nem volna, a közérőt fogják alkalmazásba venni. Napközi otthonok létesítése ügyében is történt intézkedés, hogy a gyermekes anyák egyrésze keresethez juthasson.

Gyakorlati utmutatás gazdasági bizottságok részére. A Bács-Bodrogvármegyei Gazdasági Egyesület a községi gazdasági bizottságok részére részletes utasítást dolgozott ki. Az utasítás magában foglalja a fogatos igaerők igénybevételek módját, a fogatos igaerők munkadíját, a fogatos igaerő munkatelményének arányait. Foglalkozik a kézi munkaerő mikénti biztosításával, a teljesítőképesség arányával a kézi munkások bérével. Felüti a gazdasági gépek munkaképességét is.

Gazdasági bizottságok. Bács-Bodrog vármegye törvényhatósága felhívta a megye községeit, hogy alkítsanak gazdasági bizottságokat. Több községből, különösen a tiszamenti helységekből, az őszi vetések terjedelméről kedvező jelentések érkeztek a vármegyére. Zombor mezőgazdasági bizottsága már megalakult. A polgármester felhívta a birtokosokat, hogy jelentkezzenek a mezőgazdasági bizottság kerületi bizalmiférjainál és tegyenek előterjesztést a vetőmag-, munkaerő- és jószághiányról.

A fővárosban és környékén levő üres telkek hasznosítása. Országos érdek, hogy ebben az esztendőben egy talpalatnyi magyar föld se maradjon parlagon. Be kell ültetni gabonával, vagy főzelékfélével, vagy burgonyával, hasznosítani kell minden rendelkezésre álló területet a közélémezés könnyítése és javítása érdekében. És ez nem csupán nagybirtokosokra, nem csupán gazdaemberekre tartozó feladat és kötelesség, hanem mindenké, akinek egy kis kertje vagy telke van. Rengeteg sok üres háztelkek van a főváros környékén, melynek földje parlagon hever. Ezeket az üres telkeket is be lehet állítani a jó közélémezés ügyének szolgálatába. És ha a háztulajdonosoknak nincs módjukban, hogy a telkeik bevetéséről vagy beültetéséről maguk gondoskodjanak, a főváros vehetné talán kezébe a dolgot és az e célra följáró ingatlanokat odaadhatná használatra olyan embereknek, akik számára megélhetésre alkalmas eszközt jelentene az ilyen ingyen használható telek. Biztos, hogy az üres telkek gazdái szíves készsággel átengednék a fővárosnak ingatlanok fölhasználását erre a célra, aminthogy megtették ezt a berlini külvárosok üres telkeinek tulajdonosai is. Sok százholdnyi terület jönne ki, ha összeadnánk azoknak a beépítettlen és parlagon heverő telkeknek több-kevesebb számú négyszögöleit, melyek itt a főváros közvetlen közelében hol házak között, hol szomszédos házak nélkül éktelenkednek. És mennyi sok száz, meg ezer, faluról ideszakadt szegény asszony él a fővárosban, akiknek a férje katoná, vagy olyan munkás, amelyiknek most nincs keresete, akik talán a segélypénzek mellé szívesen keresnének még egy kis pénzt, nem is tulságos megerőltetést jelentő munkával. A főváros közélémezési ügyének vezetői biztosan meg fogják találni azokat az eszközöket, melyek az üres telkek főzelékfélékkel vagy

más módon történő czélszerű beültetése után hozzájárulhatnának a közélémezés jóságának és olesóságának emeléséhez. Budapest székesfőváros vezetői nagyon sok értékes munkát végeztek már eddig is a háboru okozta különböző szociális bajok megelőzése vagy legalább is enyhítése érdekében. Ezek közt nem lenne utolsó jelentőségű a most felvetett ideának megvalósítása.

A parlagon heverő földek bevetése. Az Orsz. Gazdasági Intéző-bizottság debreczeni fiókja *Grunner* Lipót városi tanácsos elnöklésével ülést tartott, amelyen *Szántó* Győző széleskörű társadalmi akciót hozott javaslatba az élelmiszertermelés biztosítására. egyben azt indítványozta, hogy írják össze a parlagon heverő periferiális földeket és udvartelkeket és hívják fel a közönséget, hogy földjeiket negyed- és félholdanként adják bérbe, plántákat és burgonyát pedig adjon a bizottság. A javaslatot a bizottság egyhangulag elfogadta. A város kisebb parlagföldjeit ingyen átengedi s vetőburgonyát is ad.

Rendele a gázvizekre vonatkozólag. Mint a Bud. Tud. értesül, a kereskedelemügyi miniszter a honvédelmi miniszter részéről hadi czélokra igénybe vett gáz (ammoniak)-vizet és kénsavas ammoniakot előállító kocsz- és gázgyárak további üzemére vonatkozóan a következőket teszi közzé:

A honvédelmi miniszternek márczius 2-án kelt 2509. eln. 20/b. számú rendeletével a miniszter által hadiczelokra lefoglalt gáz (ammoniak)-vizet és kénsavas ammoniakot előállító gázgyárak további üzemére vonatkozólag a következőket rendeltem el: A m. kir. honvédelmi miniszternek 2509. eln. 20-b. 1915. sz. rendeletének 2. §-a értelmében azok a gyárak, melyek nyers gázvizüket eddig értékesítés helyett a csatornába engedték vagy a környékbeli mezőgazdáknak engedték át, gázvizüket további intézkedésig ezután is kiengedhetik vagy a gazdáknak átengedhetik. Azok a gyárak, amelyek eddig kénsavas ammoniakot állítottak elő, további intézkedésig gázvizüket kénsavas ammoniakká dolgozhatják fel, az előállított kénsavas ammoniakot azonban tartoznak a gyárban elraktározni. Azok a gyárak, amelyek eddig a nyers gáz (ammoniak)-vizet saját gyárukban töményítették, további intézkedésig ezentul is töményített gáz (ammoniak)-vizet állithatnak elő, kötelesek azonban a gázvizet a gyárban rendelkezésre álló tartályokban elhelyezni. Amennyiben valamely gyár raktárai, illetve gázviktartályai megtelnek, tartozik a gyár ezt a körülményt a raktárak (tartályok) megtelése előtt legalább nyolcz nappal korábban a cs. és kir. hadügyminiszterium 7-P. osztályával (Wien) táviratilag közölni, amely a továbbiakra nézve intézkedni fog. Végül azok a gyárak, amelyek eddig a gázvizet nyers állapotban értékesítették vagy más gyáraknak adták át, további intézkedésig szállíthatják ugyan a nyersgázvizet az eddigi átvevőknek, de erről a cs. és kir. hadügyminiszterium 7-P. osztályát haldéktalanul értesíteni tartoznak, amely a továbbiakra nézve intézkedni fog.

A nitrogéntartalmu anyagok lefoglalása. A hivatalos lap közli a kormánynak s a honvédelmi miniszternek rendeletét a nitrogéntartalmu anyagok készleteinek bejelentése s lefoglalása tárgyában. A készleteket 1915. évi márczius 18-ik napjáig az 1915. márczius 3-ik napján volt állapot szerint s azontul hónaponként legkésőbb a hónap nyolczadik napjáig kell bejelenteni. A honvédelmi miniszter pedig hadiczelra igénybevetteknek jelenti ki a készleteket. Az igénybevétel nem terjed ki azokra a készletekre, amelyek a katonai igazgatás megbízásának teljesítése végett szükségesek. Mezőgazdák és mezőgazdasági szövetkezetek mezőgazdasági czélra fölhasználhatják méz-nitrogénből azokat a készleteket, amelyek 1915. évi márczius 3. napján birtokukban vannak, valamint azokat, amelyek részükre 1915. évi április 15. napjáig szállíthatnak, a kénsavas ammoniakból az 1915. márczius 3. napján birtokukban levő készleteiknek egyharmadát. Akik nitrogén előállításával vagy árusításával foglalkoznak, méz-nitrogént mezőgazdáknak és mezőgazdasági szövetkezeteknek 1915. évi április 15. napjáig szállíthatnak.

A kálisó drágulása. Berlinből jelentik, hogy a káli-szindikátus azzal a kéréssel fordult a szövetségi tanácshoz, hogy engedjék meg a bel-földön elhelyezett kálisó árának felemelését. A szövetségi tanács állásfoglalása ebben a kérdésben eddig még nem ismeretes.

Burgonya a kisgazdáknak. A földmivélségi miniszter gondoskodni óhajtván a jó burgonyatermésről, a Veszprém vármegyében létesített fiókszaporító telepeken termelt burgonyavetőgumót megszerezte és azt biztosította a jelentkező kisgazdáknak. Jelentkezni a községi előjárásoknál kell, a vetőgumó a fiókszaporító telepen átvéve, métermázsánként 6 korona, miből a jelentkezésnél 1 korona fizetendő. Egy-egy jelentkező 5 métermázsánál többet nem kaphat.

A burgonyakészletek bejelentése Németországban. Berlinből írják: A szövetségtanács a cukorrépa-termelésre vonatkozó újabb rendelkezést tette közzé, amely márczius 4-én lépett hatályba. A szövetségtanácsnak egy másik rendelete a burgonyakészletek bejelentésére vonatkozik, amely szerint az 50 kilogramm nagyobb készletek márczius 17-ig bejelentendők az illetékes hatóságoknál.

A cukorrépa-termelés korlátozása Németországban. Berlinből írják, hogy a Bundesrat a cukorrépa-területek korlátozására vonatkozólag rendeletet bocsátott ki, mely a rendelet hatálybalépte előtt cukorrépa-területek bevételeire kötött szerződéseket olybá módosítja, hogy az egy hektárnál nagyobb területeknél a szerződésileg kikötött területnek csupán háromnegyed részén szabad cukorrépa termelni. Ennek megfelelően a cukorkorparak is az általuk szerződésileg lekötött árúknak csak háromnegyed részét tartoznak szállítani. A cukorrépa-magvakszállítására vagy átvételére vonatkozó szerződések is csak háromnegyed részben maradnak érvényben. És végül a cukorrépa-magvak termelésére vonatkozó szerződések csak a szerződéses mennyiség vagy a megművelendő terület fele erejéig bírnak kötelező erővel.

A korpakészletek lefoglalása. A földmivélségi miniszter ama rendelete, hogy a malmokban gyártott korpá 60%-kát a mezőgazdáknak biztosította, annak idején nagy megnyugvást keltett a gazdák közt. Ezt a nagy megnyugvást utóbbi hetekben kínos csalódás váltotta fel és a gazdák keservesen panaszkodnak, hogy hasztalan adnak nekik utalványt a gazdasági felügyelők, a malmoktól nem kapnak korpát. Igaz, hogy a malmok őrleési üzeme most erősen redukált és így tényleg nincs is annyi korpájuk, mint amennyi a gazdáknak kellene. Ámde az is igaz, hogy a korpá negyven százalékanak szabadon hagyása erősen csábítja a malmokat arra, hogy a rendeletet megkerülve, nagyon magas áron értékesítsék a korpájukat. A gazdák tehát most azt óhajtják, hogy a földmivélségi miniszter foglalja le az egész korpamennyiséget a mezőgazdaság céljaira és ne engedje, hogy a malmok spekulációra használják fel a szabad rendelkezésükre hagyott korpát.

Hogyan kell kukoriczalisztból kenyéret sütni. A községi kenyérgyár receptet tesz közzé arról, hogyan kell a tiszta tengerilisztből kenyéret sütni. Ennek módja a következő: először kovászt kell készíteni, még pedig 250 deka tengerilisztből, hozzáadva ehhez két és fél liter gyengén langyos (vizvezetési vízhez kis meleg vizet öntve) vizet és 15 deka élesztőt. Ennek a kovásznak egy és háromnegyed óráig kell kelnie. Ezután még 350 deka tengerilisztet és három liter ugyancsak gyengén langyos vizet kell a megkelt kovászba tenni, továbbá 20 deka só. Ezután az egész anyagot összedagasztjuk, dagasztás után pedig meg lehet alakítani a kenyércipókat. Az alakított kenyércipók körülbelül 5—10 percig pihenjenek, ezután pedig tegyük a jól fűtött takaréktűzhely sütőjébe, ahol egy óra alatt megsülnek.

A peronospora elleni védekezés és a rézgáliczhiány. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület földmivélségi és növénytermesztési szakosztályának ülésén dr. Istvánffy Gyula, a szőlészeti kísérleti állomás igazgatója, előadást tartott a peronospora elleni védekezésről, tekintettel a rézgáliczhiányra. Előadó a maga részéről nem látja a kérdést oly vigasztalan-

nak, mint ahogy azt sokan felfogják. Van remény arra, hogy a még fennforgó rézgáliczszükséglet számbavehető része fedezhető lesz. Ajánlja, hogy az intézet vonatkozó utmutatása alapján a betegség kifejlődésére szükséges »lappangási idő« figyelembevételével törekedjék a gazda a védekezés minél helyesebb beosztására. Figyelmeztet továbbá a védekező anyagok igen takarékos felhasználására: — alánlja a ritka és rövid lombnevelést, a szalmával való kötözést, előzően pedig a nagyon korai »aggatást«. Ajánlja továbbá a rézgáliczból vagy réztartalmu, bevált s jóminőségű (nem állott) ugyanevezett kész védekező szerekből készült levelekkel legalább két permetezés végzését: a legelsőt, meg a kötés elvirágzása utáni permetezést s a jóminőségű rézkénegporokkal történt kisegítő porozásokat. Abban az esetben, ha a védekezést nem lehetne anyagihány miatt réz-sókkal elvégezni: fölveti a vasgáliczos, olesó védekező szerek alkalmazását.

Darálógépek, burgonyamosó és zuzógépek szállítása. A hadügyminiszterium nagyobb mennyiségű darálógépet kíván beszerezni és pedig kézi üzemre, mely óránként legalább 80 kg. tengerit képes durván megdarálni. Továbbá buktató burgonyagőzölő, burgonyamosó, burgonyazuzó, burgonyavilla, mind kézi üzemre. A szállítási határidőt illetőleg megadandó, hogy hány gép van raktáron és hány szállítható a megrendelés kézhezvételétől számítva két, illetve négy hét múlva. Az ajánlatoknak legkésőbb 1915. évi márczius hó 15-én délelőtt 9 óráig kell a hadügyminiszterium 12. osztályához (Wien, I., Stubenring) beérkezniük. Bővebbet a kereskedelmi miniszterium által kiadott »Közszállítási Értesítő« márczius 5-iki számában tudhatni meg.

A hadseregszállítók megadóztatása. A berlini adófelügyelőség a hadseregszállító cégekhez kérdést intézett, hogy mennyit kerestek hadseregszállítási üzletekben és a lekötött szállításokon mennyi szónra van még kilátásuk. A »Konfektionär« című berlini szaklap ezzel kapcsolatban azt írja, hogy a hadseregszállító cégeket tiszta hasznuk alapján külön meg fogják adóztatni. Az idea kétségkívül helyes alaphól indul ki. Egyes vállalatok, cégek, szerencséskezű spekulánsok hihetetlenül meggazdagodtak a háboru folyamán. Egész új milliomos osztály köszönheti létét a háborúnak. Méltányos, hogy ebből a nagy haszonból az államkincstár részére is leadjanak valamit a hadseregszállítók. Az új adónak meg lesz az az előnye is, hogy nem lehet az adóalapot eltitkolni, mert rögtön rá lehet jönni, ki mennyi hadseregszállítást kapott. Vajjon mit szólnak a »Konfektionär« cikkéhez a nagy német konfekciós cégek? És nálunk?

A szegedi gyékénytermelés. Szegedről jelentik, hogy az aradi kulturmérnöki hivatal átiratot intézett Szeged városához, ajánlatot téve, hogy hajlandó Szegeden kísérleti gyékénytermelő telepet létesíteni. A városi tanács 360 négyszögöl ingyen telket ad e célra azon feltétellel, hogy a területet lehetőleg még az idén, de legkésőbb a jövő év folyamán gyékénytermelő kísérleti telep számára államköltségen berendezi a kulturmérnökség.

Az O. K. H. és a háboru. Az O. K. H. nemcsak a hadikölesön körül végzett megbecsülhetetlen munkát, hanem azóta, hogy a világháboru kitört, nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy a baza ügyének szolgálatot tegyen. A mint a világháboru megkezdődött, az O. K. H. 10.000 koronát adományozott a Vöröskereszt részére és a hadbavonultak családjainak segélyezésére, mely összeget később még 20.000 koronával töltötte meg. Ugyanez a kor szövetségei és szövetségi tagjai között a fenti célra gyűjtést indított, mikor is a kismemberek fil-léjeiket és koronáikat követésre méltó lelkesedéssel áldozták fel, úgy, hogy az O. K. H. gyűjtése az ő adománnyal együtt kitesz 63.303 koronát. A legtöbb szervezetet saját helysége hadbavonult katonái családjaik is segélyezte. Az ily módon kifizetett adományok meghaladják a 70.000 koronát s így a hadseregszervezetek és a központ 140.000 korona adománnyal járultak a jótékonykodás oltárára. De még ennél is jelentőségesebb és kimagaslóbb az az akció, melyet ka onánk téli ruhávali ellátása végett indított. Az akció dr. báró Korányi Frigyes vezérigazgató neje indított meg és lelkesedésével, kitartó munkájával olyan hatalmas, nem várt sikerhez jutatta, a melyent eddig egyetlen társadalmi mozgalomnál sem tapasztaltunk. Korányi bárónak lelkesedéstől áthatott felhívása, melyet Magyarország asszonyaihoz és leányaihoz intézett, eljutott az ország majdnem minden községébe és a kuny-

hókba, melynek hatása alatt mindenütt kötötték varrtak katonáink részére. Több mint 400.000 darab különféle téli holmi: párnát, bundát, érmelegítő, hósapkát, hameleztőt, párnahaját, lepedőt, paplant stb.-t eredményezett az akció, melyről Aug szta főhercegasszony és dr. Csernoch János hercegpri-más is, mikor az akciót meglátogatták, elragadta-as-sal nyilatkoztak. Lehetetlen ezen eredmény előtt, mely a hadsegélyző hivatal egész gyűjtésének mintegy 1/3-át képezi, megindulás nélkül elhaladnunk, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy szegény emberek mint adtak oda filléreiket, hogy feleségeik pamutot vásárolhassanak rajta, mint akasztották le a szegéről a bundát és mint vették ki önként fejük alól a párnát. A Hadsegélyző hivatal a háboruban esetek özvegyei és árvái támogatására emléklapot »Imádkozik a király« terjesztett, melyből a központ és a szervezetek több ezret rendeltek meg; továbbá adakoztak a megvakult katonák segélyezésére, nemkülönben a Vörös félhold részére; ez utóbbi részére a központ 1000 K-1, szenvedő haditoglyaik gyámoltására 2000 K-t adott, szervezetek között pedig gyűjtést indított; ismét másutt a szervezetek a központ támogatásával résztvevő különféle társadalmi mozgalmakban, mellyel épp úgy szolgálja a jótékonykodást, mint a nép nevelésének magaslatos ideálját.

S Z E S Z.

Az osztrák szeszszindikátus a szeszárat e héten 10 koronával felemelte és nálunk is ilyen szilárd irányzat uralkodott és élénk érdeklődés és gyér kínálat folytán a szeszárat szilárdak és drágábban zárulnak.

Finomított szeszben a kínálat gyér és jóval magasabb árakat engedélyeznek és nagyban 96—100 K. történtek eladások adózatlanul és 255—259 K. adózatlanul, míg ellenben prompt szállításra mert kötésre nem adnak el

Denaturált szeszben alig van kínálat és vevők prompt áruért nagyobb árakat engedélyeznek.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről gyér a kínálat és néhány tétel jegyzésen alól 2 kori talált vevőre.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 77—80 K.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva nagyb.	243.50—244.—	K
» » adózatl. nagyb.	84.50—85.—	»
» » kis. tét. adózva	246.—247.—	»
» » » » adózatl.	87.—88.—	»
Nyersszesz adózva nagyban	242.—243.—	»

Budapesti takarmányvásár.

(IX., ker.) Mester-utca, 1915. évi márczius hó 12. napján. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.)

Fölhoztak a szokott községekben 45 szekér réti szénát, 8 szekér muhart, 2 szekér zsupszalmát, 10 szekér alomszalmát, — szekér takarmányszalmát, — szekér tengeriszárt, és 7 szekér luczerna és zabos-bükköny stb. — zsák szecsckát.

A forgalom lanyha.

Arak métermázsánként fillérben a következők: réti széna I. r. ó. 1640—1700, réti széna II. r. ó. 800—1300, réti széna csomagolása —, muhart 1500—1900, zsupszalma 1040—1100, alomszalma 700—820, takarmányszalma —, tengeriszár —, zabos-bükköny 1400—1600, löhere —, luczerna —, köles —, sarju —, szalma szecska —. Összes kocsiszám 72 Összes súly 86.400 kilogramm.

NYILTTÉR.

(E rovatban közlöttekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget).

JÓ VÉDŐOLTÓ-ANYAG

az, a melyik alkalmazkodik a beoltandó állat korához, fajtajához és egészségi állapotához. Jó védőoltóanyag az, a melyik a legnehezebb fertőző-dütségviszonyok között immunizál.

Fertőzött viszonyok között használjuk a

JENNER PASTEUR-INTÉZET szérumos oltóanyagait,

a melyekkel a szervezetbe jutott fertőzőcsírákat előzetesen el lehet fojtani, a szervezetet pedig normálisra megerősíteni, mielőtt az oltóanyag-kulturát beadjuk.

ORSZÁGOS ÉRDEK,

hogy az idején fényesen sikerüljön, kötelessége tehát minden földbirtokosnak a tavaszi vetést idejekorán kártevők ellen megvédeni. A vetőmagnak ellenségei: a varjúk, egerek, hangyák és az üszök, melyek ellen biztos védelmet nyújt a kitűnő

CORBIN

csávázószer, mely 8 év óta bevált, miként azt tudományos intézetek, valamint gyakorlati gazdák alapos kísérletei hitelesen bizonyítják. A Corbin nem befolyásolja a vetőmag csirázóképességét! Buza, rozs, árpa, zab, kukorica, répa, kender, konyhavetemény stb. magjainál alkalmazható egyaránt kitűnő eredménnyel. **A jelenleg drága kékkövel való csávázás, mely csak üszök ellen véd, teljesen elmaradhat.**

Megrendelések idejekorán, lehetőleg azonnal eszközrendő, mert a vasuti szállítás számos vonalon akadályllyal jár.

Rögtön küldünk árajánlatot (igen egyszerű), használati utasítást és bizonyítványmásolatokat érdeklődőknek.

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára, Újpesten.

FISCHER és Tsa

faiskolák és szőlőültvénytelepek
Tulajdonosok: ifj. AMBROSI M. és Fischer L. örökösei.

NAGYENYED

A SZŐLŐ TRÁGYÁZÁSA.

Irtá: **ORDÓDY LAJOS.** — Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel 3.45 K. Utánvétellel 3.65 K.

Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

Roessemann és Kühnemann
Budapest VI. Váci-út 113-115.
Mezei-, iparvasút- és waggonygyár.
Sodronykötél pályák, függővasutak
Jéggépek és hűtőberendezések.

A legjobb gazdasági
DARÁLÓ A PERPLEX ŐZLŐGÉP

Megőröl minden szemes terményt, szalmát, vagy más száraz takarmánypotló anyagot.

MARCHEGGI GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE R.-TÁRSASÁG.

Vezérképviselő:

Hjnsenkamp László

BUDAPEST,

V., Sziget-utca 4.

Cséplésre és szobafűtésre

egyaránt kiválóan alkalmas és olcsó áránál fogva országsherte méltán kedvelt elsőrendű

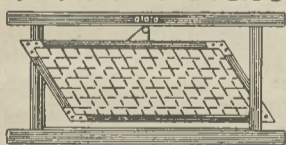
baglyasaljai és Józsefaknai

tömörszenünket

ajánljuk a magyarországi gazdaságközönség figyelmébe

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI EGYESITETT KÖSZÉNBÁNYA ÉS IPARVÁLLALAT R.-TÁRS.
Budapesten, V., József-tér 10.

Farkas rendszerű
Sodronyüveges istállóablak

eltörhetetlen.

Farkas és Tsa
Budapest Lehel-u 8

sszes készítményeink beszerezhetők a Magy. Mezőgazdák Szövetkeze te által is. **Kérjen Árlapot!**

Farkas rendszerű
Idomvas- ablak

legerősebb legolcsóbb

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnökdoktor hírneves füstcső-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett **rendszer** úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében **messze felülmulnak** és lényegesen **kevesebb szén** fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51. SZ. Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21. Telefon 91-21.

Szőlőoltványtelep Részvénytársaság, Gyöngyös.

Ajánlja: prima gyökeres és sima **oltványait,**
prima gyökeres és sima

európai nemes vesszőit,
prima gyökeres és sima

Ripária Portális vesszőit.

Az ajánlott anyagok garantáltan fajtiszták, egészségesek és minden betegségtől mentesek.

Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.
Kérjen nagy árjegyzéket.

Szőlőoltványtelep Részvénytársaság, Gyöngyös

Hanisz Imre-tér (Fő-tér) 14. sz. Telefon: 204.

„Lucullus“ sertéstakarmány

alkatrészei: **marhavér és buzatakarmány-liszt.** Elsőrendű **hus- és csontképző-takarmány,** protein tartalma 20—22%. Rendkívüli nagy hus-, csont- és zsírképző hatása folytán a mellette etetett többi **takarmány sokkal gazdagosabban értékesül** Számos bel- és külföldi nagy tenyésztőknél és nagyüzemeknél jó sikerrel kipróbálva.

Kimerítő felvilágosítással készséggel és díjtalanul szolgál a

budapesti FATTINGER ÉS TÁRSA R.-T.

takarmánygyár vezérképviselői

Lemberger, Schön és Szász

Bauer B. Gyula

„ sertéshizlálók, Baja. „

sertésbizományos, Budapest, VIII., Bezerédy-u. 10.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapított 1900-ban.

Igazgatóság Budapesten, IX., Kálvin-tér 10. saját székházában.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére a legkülönbözőbb módokat szerint előnyös feltételek mellett.

Az üzleteredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek. A lefolyt 13 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzlet feleslegéből közgyűlési határozat értelmében díjvisszatérítésben.

Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásával	2 527,960	£
Tartalékok	3 846,908	
Biztosított tagjainak fennállása óta kifizetett tűzkárokból	12 385,000	
Biztosított érték tűzben 1913. évben	6 000,000	„
„ jégben „ „	930 000,000	„
Életbiztosítási állománya	62 500,000	„
	17 370,144	„

A „Gazdák Biztosító Szövetkezete“ alapítása és főkövetménye a „**GONDVISELÉS**“ Országos Központi Segélyező Társulat Budapesten, IX., Kálvin-tér 10., mely társulat tagjai részére 50 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítást nyújt népbiztosítási osztálya keretében pedig 2000 koronáig hozomány, katonai és vegyes biztosításokat közvetít minden orvosi vizsgálat nélkül.

A „Gondviselés“ Társulat elnöke: **Emőd József,** igazgatósági tagok: **Láng József,** Lovag **Ember Károly,** **Czobor László,** **Meskó Pál,** **Nérei Ödön** és ügyvezető igazgató **Paur Ödön.**

Meghívó

a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság részvényeseinek 1915. évi március hó 18-án, csütörtökön délelőtt 11 órakor a takarékpénztár I. emeleti üléstermében (VI., Andrássy-ut 5. szám) tartandó

XXII-ik évi rendes közgyűlésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése és a felügyelőbizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása és a felmentvény iránti intézkedés.
4. A nyereség hováfordítása iránti határozathozatal.
5. Az igazgatóság választása.
6. A felügyelőbizottság tagjainak választása és a bizottság tiszteletdíjának megállapítása.
7. A választmány kiegészítése.

Budapesten, 1915. március hó 4-én.

Az igazgatóság.

Azok a t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkértemek, hogy nevékre irt részvényeiket az alapszabályok 20. §-a értelmében bezárólag 1915. március 15-ig Budapesten a társaság főpénztáránál (VI., Andrássy-ut 5. sz.), vagy Triestben a Filiale der k. k. Priv. Oesterreichischen Creditanstalt für Handel und Gewerbe pénztáránál letenni sziveskedjenek, hol a letett részvényekről elismervényt nyernek, mely a közgyűlésen való részvételre igazolási jegyül szolgál.

A közgyűlésen az alapszabályok 13. §-a szerint a részvényesek az általuk letett minden 5 darab részvény után egy-egy szavazatra jogosultak, azonban 30 szavazatnál többet sem saját, sem megbízója nevében, sem mindkét minőségben együtt senki sem gyakorolhat.

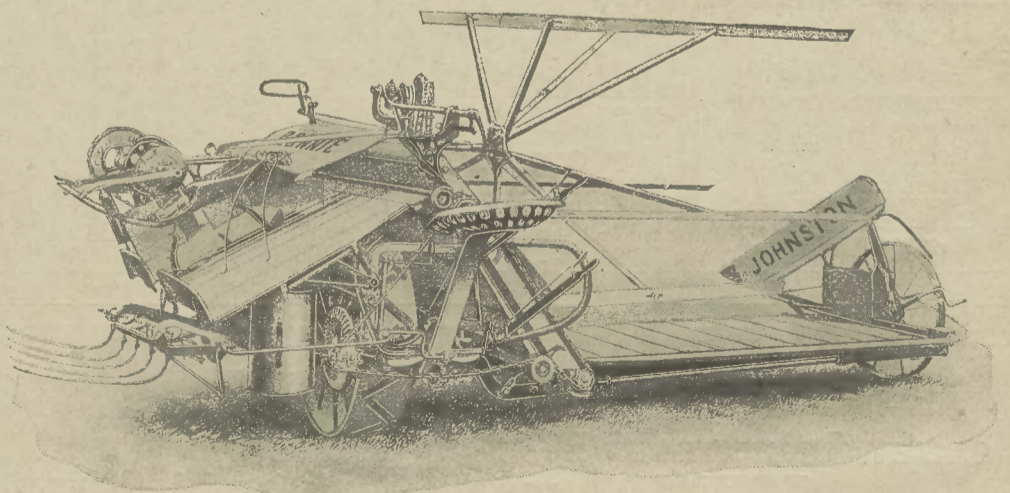
A mérleg, valamint a felügyelőbizottság jelentése a letéteményezési helyeken a t. részvényesek rendelkezésére áll.

„JOHNSTON“

eredeti amerikai aratógépek, úgy szerkezet mint jó anyag tekintetében,
a legtökéletesebbek.

Az előrelátható nagy munkáshiány következtében, ajánljuk „**Johnston**“ gyártmányu amerikai aratógépeink **sürgős** beszerzését, annál is inkább, mert a további behozatal Amerikából a jövő aratáshoz alig lesz lehetséges.

Felvilágosítással készséggel szolgál:

Bächer Rudolf—Melichar Ferencz

Magyarországi
vezérképviselő

SZÜCS ZSIGMOND
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 26.